БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 132 (8352)
ИЮНИИН 6
ЧЕТВЕРГ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хүдөө тосхонуудта барилгануудые олоор хэе

Хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын хараалһан хэмжээнүүдэй ашаар орон доторнай орооһо тарян болон мал ажалаи продуктнууд жэл ерэхэ бүри элбэг дэлбэгээр абтадаг боложо байна. Тэрэнэй ашаар колхоз, совхозууднай улам баяжан бэхижэнэ, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй олзо доходынь бүри ехэ боложо, байра байдалынь һайжарна. Энээнтэй хамта, тэдэнэрэи культурна эрилтэнүүдынь үшөө ехэ боложо, клуб, культбаза, улаан булан гэхэ мэтын гэгээрэлэй эмхи зургаануудай эрхим байшангуудтай, өөһэдтөө һаруул сэбэр гэрнүүдтэй, сад сэсэрлигүүдтэй болохые хүсэнэ.

Тиимэл хадаа культурно-ажаһуудалай барилга хэхэ, колхозой тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо тушаа Түнхэнэй аймагай колхознигуудай, механизаторнуудай, хүдөөгэй барилгашадай абаһан социалистическэ уялгануудые республикын бүхы ажалшад һайшааһан байна. Тиин хэдэ хэдэн аймагуудай колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, барилгашад Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, культурно-ажаһуудалай гоё һайхан байшангуудые, хүүгэдэй ясли, садуудые, больница бариха, сад сэсэрлигүүдые түхеэрхэ хэмжээнүүдые хараалаад, барилгын ехэ хүдэлмэри хэжэ эхилээ.

Манай редакцида эльгээгдэһэн олон тоото бэшэгүүдһээ мэдэхэдэ, мүнөө жэлдэ барилгын хүдэлмэри зарим нютагуудта урдынхиһаа улам үргэнөөр ябуулагдажа байна. Зэдын, Сэлэнгын, Кударын, холын Курумканай аймагуудай олохон колхоз, МТС-үүд культурно-ажаһуудалай барилгануудые олоор хэжэ, һуурин газарнуудаа болбосон түхэлтэй болгоно гэһэн мэдээсэлнүүдые абажа, баяртайгаар уншанабди. Зэдын аймагай Цагаан-Усанай МТС-эй коллектив центрээ болбосон түхэлтэй болгохо тушаа мүнөө жэлдэ яһала ехэ хүдэлмэри хээ. Тэндэхи сквер соонь элдэб модон һуулгагдажа, хоройлогдоо, тэдэ ургамалые уһалха түмэр сорго бии болоо. Һаяар эндэ хүүгэдэй талмайн түхеэрэлгэ дүүрэхэнь. МТС-эй буусые гоё һайхан болгожо байһан иимэрхүү жэшээнүүдые Сэлэнгэһээ, мүн ондоошье аймагуудһаа олоор харуулжа боломоор. Мүнөө хэгдэжэ байһан барилганууд урдынхиһаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, культбазанууд, полевой станууд, хүүгэдэй ясли, садууд, колхознигуудай амаралтын гэрнүүд, эмнэлгын эмхи зургаанудай байшангууд олоор баригдана, барилгын хүдэлмэридэ залуушуул олоороо хабаадалсана, гадна воскреснигүүд үнгэргэгдэнэ. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, барилганууды хэхэ хэрэгтэ үргэн олониитын эдэбхитэй, үүсхэлтэйгээр хандадаг боложо байһые гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, Курумканай аймагай Хара Модон гэжэ нютагайхид Калининай нэрэмжэтэ колхоздо барилгануудые хэхэдэнь горьтой туһаламжа үзүүлдэг болонхой. Тэндэ воскреснигүүдэй болоходонь нэгэ доро зуугаад хүн гаража, барилга дээрэ эбтэй, эетэйгээр хүдэлдэг байна.

Мүрысөө үүсхэгшэ Түнхэнэйхидыешье абаад үзэел даа. Мүнөө тэндэхи колхозуудта барилгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Тэндэхи бүхы колхозуудта барилгын саг үргэлжын бригаданууд хүдэлнэ. 17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхозой барилгашад түрүүшын ээлжээнэй шухала барилгануудые хэжэ баргсаагаад, мүнөө колхознигуудтаа амаралтын гэр барижа захалба. Мүн энэ аймагай «Путь коммунизма», «Путь Ленина» болон бусад колхозуудай барилгашад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, абаһан уялгануудаа дүүргэжэ эхилээ.

Хүдөө нютагуудта культурно-ажаһуудалай барилгануудые олоор, һайн шанартайгаар бүтээхэ гээшэ бүгэдэниитын шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн. Тиимэл хадань парти, правительствын зүгһөө энэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал табигдана. Орон доторнай абтадаг мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа Ленинград городто хэлэһэн үгэ соогоошье Н. С. Хрущев үйлэдбэриин барилгануудһаа гадна, һургуулинууд, хүүгэдэй садууд, яслинуудые, интернадуудые, пекарни, столовонуудые, банинуудые, гэрнүүдые олоор бариха гэжэ зааһан байна.

Нютагуудтахи партийна, советскэ органуудай, барилгын организацинуудай зорилго юуб гэхэдэ, барилгануудые олоор, һайнаар хэхэ хэрэгтэ бодото туһаламжа үзүүлхэ, барилгашадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, нютаг дээрэхи бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн, барилгын материалнуудые бэлдэхэ ябадал хангаха ёһотой. Мүнөө үедэ олон колхознигууд өөһэдтөө гэрнүүдые барина. Тэдэнэртэ элдэб хэрэгсэлнүүдээр туһалха шухала. Колхозууд, МТС, совхозууд нютаг дээрэ хирпиисэ сохидог болохоһоо эхилээд, барилгын бусад хэрэгсэлнүүдые өөһэдөө бүтээхын түлөө оролдохо зэргэтэй. Энэ талаар хаража үзэхэдэ, манай республикада бии байгаа угаа ехэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Наада захынь абаад үзэхэдэ, хирпиисэ сохихо шабар хаа хаанагүй дүүрэн ха юм. Теэд зарим аймагуудай колхозууд ондоо тээһээ аяар холоһоо хирпиисэ зөөжэ сагаа барадаг, элдэб үлүү гаргаша хэдэг байна. Барилгада шулуу хэрэглэхэ тушаа анхарал багаар табигдана. Гадна, зарим колхозууд өөһэдынгөө хүсые хэрэглэнгүй, барилга хүлһэлжэ хүүлдэг байха юм. Яруунын, Хэжэнгын ба бусад аймагуудай зарим колхозууд олонхи барилгаяа хүлһэлжэ хүүлдэг заншалтай. Зарим МТС-үүд колхозуудта барилга хэхэ хэрэгтэнь өөдтэй туһа хүргэдэггүй.

Барилгын саг үргэлжын бригадануудые байгуулжа, модо, шулуун болон бусад хэрэгсэлнүүдээр барилгые гүйсэд хангаха тушаа үдэр бүри оролдожо байха шухала.

Культурно-ажаһуудалай һайн шанартай барилгануудые хэжэ, Агуухэ Октябрьска революциин 40 жэлэй ойе угтахын түлөө социалистическэ мүрысөө улам хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлэе!

Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд „Хүүгэдэй эд бараан" гэжэ шэнэ универмагай байшанда ошожо ерээ

Москвагай хүүгэдтэ зорюулан, «Хүүгэдэй эд бараан» гэжэ нэрэтэй ...э һайхан шэнэ универмаг ниис...л хотын тэг дундахи Дзержин...ын талмай дээрэ бодхоогдоо. ...э магазин һаяар нээгдэхэнь.

Нүхэд Н. А. Булганин, Л. М. Ка...нович, А. И. Кириченко, Г. М. ...аленков, А. И. Микоян, В. М. Мо...тов, М. З. Сабуров, Н. С. Хру...ев, Л. И. Брежнев, Е. А. Фурцева, ...Б. Аристов гэгшэд июниин 4-нэй ...өөгүүр «Хүүгэдэй эд бараан» гэ...э универмагта ошожо ерээ.

Моссоведэй гүйсэдкомой түрүү...гшэ Н. И. Бобровников, универмагай байшангай проектые зохёоһон архитектор А. Н. Душкин, «Мосстройн» 16-дахи трестын эрхилэгшэ М. К. Дубова болон универмагай директор А. П. Цыренщикова гэгшэд Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта ябалсажа, тэдээндэ шэнэ магазин тушаа хэлэжэ үгэһэн байна.

Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд худалдаанай залнуудые, хүүгэдэй эдеэлхэ газар, магазинай түхеэрэлгэ болон худалдагдаха эд бараануудые хараһан байна.

(ТАСС).

ХҮН БҮХЭНДЭ МЯХА, ҺҮ, ТОҺОНОЙ ХҮРТЭСЫН ТАЛААР США-е ХҮСЭХЭ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүгэдэниитээрээ шармайн тэмсэе!

Суутай хонишод

Жалсабтанай бүлэ эрхим хонишод гэжэ Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозойхид хэлсэдэг.

Колхозой хүүгэд наадахадаа шагайнуудые тараажа табяад, Жалсабтан хонидоо адуулжа ябана гэлдэдэг юм. Энэншье зүбтэй. Жалсаб Жамбалов Цыремжид нүхэртэйгөө мэргэжэл ехэтэй хонишод болонхой. Тэдэнэй харууһалдаг хонид жэл бүхэндэ тобир тарганаар, нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо ородог. Нооһо хайшалжа абаха түсэбөө баһал ходо үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Мүн энэ үбэлыешье һайнаар үнгэргөө. Нёдондо жэл хонидоо хаһа саг соонь ороондо оруулжа, эртын түл олоор абаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр бэлшээридэ гаргаа. Тиин 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абаад байна. «Жэлэй дүүрэтэр 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абахань лабтай»—гэжэ нютагаархиниинь хэлсэдэг.

Иигээд хонидой нооһо хайшалалгын халуун хаһа эхилхэнь. Нютагай үүлтэрэй хонин бүриһөө 3—3 килограмм нооһо хайшалха уялгаяа дүүргэхэ гэжэ Жалсабтан эрмэлзэнэ.

Ц. Ринчино.

Хүсэ шадалаа гамнахагүйбди

Хонин ажалаа саашадань хүгжөөхэ, нооһо бүри ехээр хайшалжа абадаг болохо тухай партиин Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгые манай «Улаан Оронго» колхозой хонишод угаа ехэ һайшаалтайгаар угтаба.

Парти, правительствын анхарал оролдолгын ашаар манай колхоздо хонидой тоо һүүлэй хэдэн жэл соо 2—3 дахин олошоржо, хонин ажалһаа ородог олзо доход 800—900 мянган түхэригтэ хүрэбэ. Июниин 1-нэй мэдээгээр колхознай хони үсхэбэрилхэ түсэбөө 102 процент дүүргэбэ.

Манай отара социалистическэ уялгаяа мүн лэ амжалтатай дүүргэжэ байна. Түсэбэй ёһоор 352 хурьга абаха аад, мүнөө 360 хурьга абажа, нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр түлжүүлээбди. Тиихэдэ хонин бүриһөө 2,5 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха уялгаяа мүн лэ дүүргэхэбди.

Парти, правительствын Бэшэгые зүбшэн хэлсэхэ зуура, манай хонишод шэнэ уялгануудые абажа байна. Хониной тоо толгойе түргэнөөр олошоруулха зорилгоор ноябрь—декабрь һарада 200—300 толгой хурьга абаха дурадхал оруулагдаа.

Тиихэдэ һайн үүлтэрэй, нарин нооһотой хонидой шэнэ отара байгуулхамнай. Энэмнай хэтэдээ үүлтэртэ хонидой база болохо юм. Энэ мэтээр манай колхозой правлени олон хэмжээнүүдые абажа, хонин ажалаа улам саашань, бүри түргэнөөр хүгжөөхэ зорилготой гээшэ.

Мүнөө хони хайшалалгын айхабтар харюусалгатай үе эхилбэ. Энэ хүдэлмэриие эрхим һайнаар эмхидхэхые оролдожо байнабди. Бидэнэр хонишод түрэл партиингаа анхарал оролдолгые гүйсэд харюулхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллахабди.

П. Цыремпилов,
П. Ринчинова,
Д. Цынгунова,
колхозой хонишод.

Гахайнуудайнгаа тооe олошоруулха, мяха ехээр тушааха аргатайбди

Гахайн фермэдэ нилээд удаан хүдэлжэ байнаб. Урда жэлнүүдтэ арга боломжын бии байбашье, гахайнууднай өөдэлдэггүй, поршоонхонууд үсөөн абтадаг һэн. Энээниие баримталан хэлэбэл, урзанда жэл эхэ гахай бүриһөө 3,7 поршоонхо, нёдондо жэл 9,5 поршоонхо абаһан байнабди.

Гахай үсхэбэрилхэ гээшэмнай хэнэйшье мэдэһээр, колхозой олзо доход ехэтэй һалбари ха юм даа. Урда жэлнүүдтэ энэ һалбаряа эршэмтэйгээр хүгжөөхын түлөө тэмсэдэггүй байһамнай гэмшэлтэй. Хэн хэмнайшье, колхозоймнай правленишье энэ хэрэгтэ анхарал багаар табидаг байгаа гэхэдэ алдуу болохогүй.

Харин мүнөө жэлдэ колхозой правлени, партийна организаци оролдолго ехээр гаргажа байна. Гахайшаднай тусхай гутал хубсаһаар хангагдаа. Ажалай нэмэлтэ түлбэри ехээр абанабди. Иигэжэ урмашуулагдахадаа, оролдолго хэшээл гаргангүй байхын аргагүй бшуу. Маанадта мүнөө бүхы юумэн бии. Ажалаал һайнаар хэхэ хэрэгтэй.

Фермэ дээрэмнай 40 эхэ, 6 залуу эмэ гахайнууд үсхэгдэжэ байна. 25 гахай июль һарада тушаагдахаар шахагдана. Февраль, март һарада түрэһэн 400 поршоонхо эхэһээ һалгаагдаад, намар тушаагдахаар шахагдахань.

Гахайнуудайнгаа тоо толгойе олошоруулха зорилгоор энэ жэлдэ ехэ уялгануудые абаабди. 40 эхэ гахайнуудаа хоёр дахин түрүүлжэ, 16—16-һаа үсөөн бэшэ поршоонхо, залуу гахайнуудһаа 6—6-һаа үсөөн бэшэ поршоонхо абахабди. Фермынмнай эрхим гахайшан Д. Базарова даажа байдаг 7 эхэ гахайнуудаа нэгэ дахин түрүүлжэ, тус бүриһөөнь 13—13 поршоонхо абанхай. Гахайшад Д. Цыдыпова, Д. Сахьяева 8—8 поршоонхо абаа. Би өөрөө 11 эхэ гахайһаа 100 поршоонхо абанхайб. Поршоонхонуудынай бултадаа бүрин түлжүүлэгдээ. Дахинаа июнь, июль һарануудта поршоонхонуудые олоор абабал, уялгануудаа дүүргэжэ шадахабди гэжэ лаб этигэнэбди.

Манай колхоз мүнөө жэлдэ 1293 центнер мяха (тэрэ тоодо 283 центнер гахайн мяха) тушааха юм. Энэ зорилго дүүргэлсэхын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди, тэмсэжэшье байнабди. 1957 онойнгоо хахад жэлэй түсэбые гахайн мяха тушаалгаар дүүргэхын тула 33 толгой гахай шахажа тушаагаабди. 11 толгойнь дунда жэшээгээр 1—1 центнерһээ үлүү шэгнүүртэй болоо һэн.

Июль һарада тушаагдаха гахайнууд мүнөө һайнаар харууһалагдажа байна. Үдэртөө 4 дахин эдеэлүүлнэбди. Гахай бүриин амидын шэгнүүр сүүдхэ соо 600—700 грамм хүрэтэр нэмэнэ.

Үнэтэ тэжээл багаар гаргашалха, мяха абалгые химдаруулхын тула фермэ шадархи участогта 5 гектар хартаабха таряабди, 4 гектарайнь хартаабхые малтангүйгөөр гахайнуудтаа эдюулхэбди. Мүн нилээд ехэ участок дээрэ горох таригдаа.

Мүнөө манай фермынхид нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэтэй танилсаад, мяха абалгаяа ойрын жэлнүүдтэ бүри ехэ болгохын, гахайнуудайнгаа тоо толгойе олошоруулхын түлөө тэмсэнэ.

М. Олзобоева, Бичурын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша гахайшан.

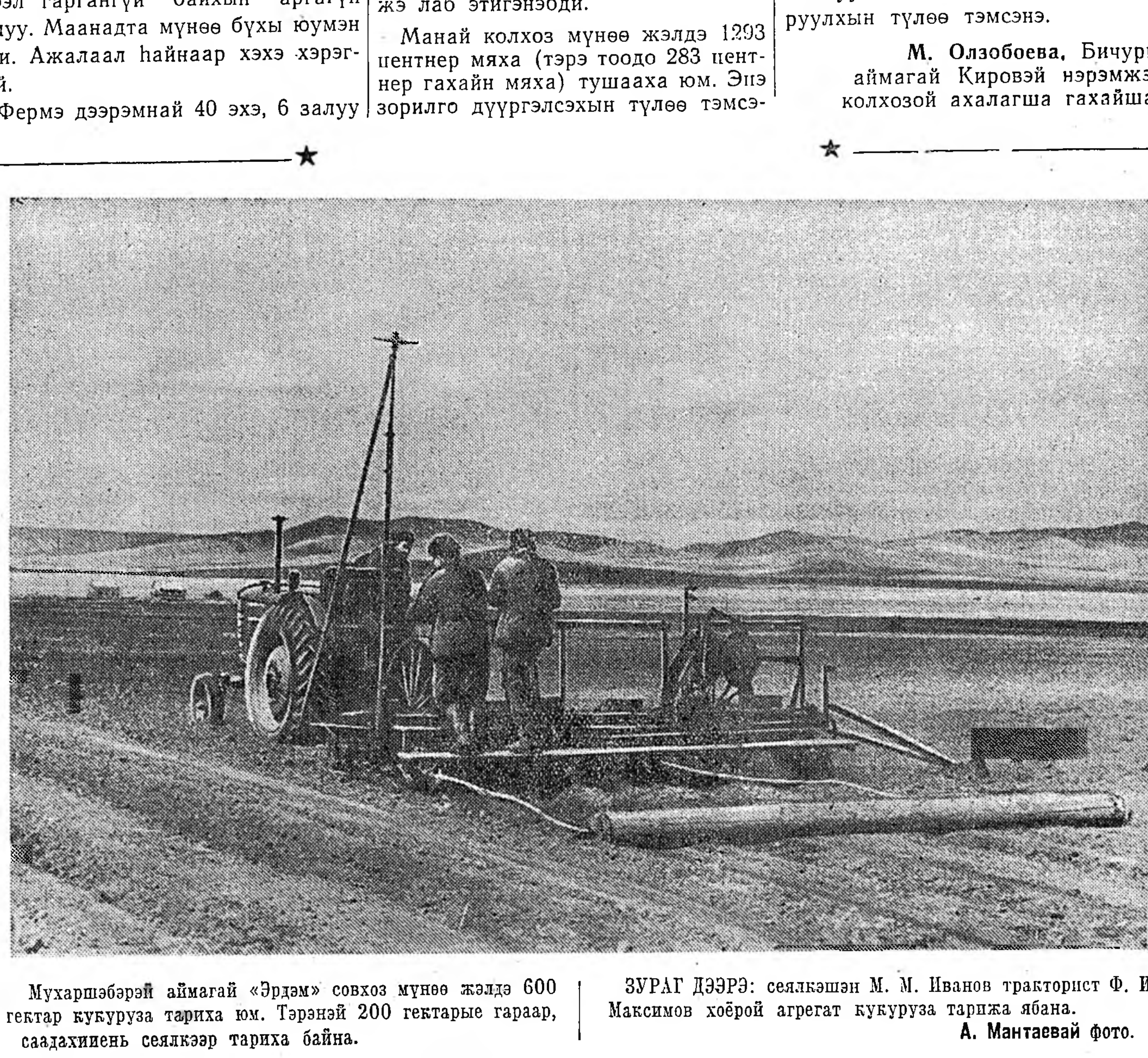

Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоз мүнөө жэлдэ 600 гектар кукуруза тариха юм. Тэрэнэй 200 гектарые гараар, саадахииень сеялкээр тариха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сеялкэшэн М. М. Иванов тракторист Ф. И. Максимов хоёрой агрегат кукуруза тарижа ябана.

А. Мантаевай фото.

„Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө" гэжэ Уласхоорондын ленинскэ шангуудые эрхилдэг комитедтэ

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» гэһэн Уласхоорондын ленинскэ шангуудые эрхилдэг комитедэй заседани боложо, Уласхоорондын ленинскэ шангуудта хүртэхэ хүнүүдые яажа шэлэн олохо тухай гурим, мүн энэ шангуудые ямар юумэ хэһэнэйнь түлөө олгохо тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээд, тогтоол абтаа.

Энэ тогтоолой ёһоор, Уласхоорондын ленинскэ шангуудые үгэхэдөө, хүнүүдэй ямар политическэ үзэл баримталдаг байһыень, ямар партида хабаатай байһыень, ямар шажан мүргэлдэ шүтэдэг, ямар расада хабаададаг байһыень хараада абахагүй гэжэ тогтоогдобо. Тиихэдээл тэдэнэй бэшэһэн научна гү, али литературын болон искусствын зохёолнуудынь, мүн тэдэнэй хэһэн ниитын, шажан мүргэлэй болон бусад ажал-ябуулгань арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ элитэ ехэ туһа нэмэри болоһон байгаал һаань, тэдээндэ Уласхоорондын ленинскэ шан үгтэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Шан олгохоор хараалагдаһан хүнүүдтэ Ленинскэ шан олгохо тухай асуудалые Уласхоорондын ленинскэ шангуудые эрхилдэг комитет эсэслэн шиидхэнэ.

Эрдэм ухаанай эмхи зургаанууд, һургуулинууд, соёл болбосоролой болон искусствын ажал-ябуулагшадай нэгэдэлнүүд, шажан мүргэлэй обществонууд, уласхоорондыншье, мүн национальнашье ниитын (профсоюзна, кооперативна, эхэнэрнүүдэй, залуушуулай болон бусад) организацинууд, мүн Уласхоорондын ленинскэ шангуудые олгохо комитедэй бүхы гэшүүд тиимэ тиимэ хүнүүдтэ Уласхоорондын ленинскэ шан олгохо гэжэ дурадхал оруулха эрхэтэй.

Энэ оной һүүл багаар Ленинскэ шангууд олгогдохо. Тиигээд 1958 оной январиин 1-дэ тэдэ хүнүүдэй нэрэнүүд толилогдохо. Энэ оной сентябриин 15 болотор тус шанда хүртөөхэ тухай дурадхалнууд оруулагдаха ёһотой.

Саашадаа Уласхоорондын ленинскэ шангуудые олгохо тухай дурадхалнуудые декабриин 31 болотор комитет абадаг болоод, шангуудые удаадахи онойнь май һарада олгохо.

Уласхоорондын ленинскэ шан тусхай хүнүүдтэ олгохо гэжэ дурадхал оруулһан организацинууд «Москва, Уласхоорондын ленинскэ шангуудые эрхилдэг комитедтэ» гэһэн адресаар иимэ материал эльгээхэ ёһотой: тус тус хүнүүдтэ юу хэһэнэйнь түлөө шан олгохо тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл, тобшо намтарынь, мүн тэдэнэй эрдэм ухаанай зохёолнуудые, уралан зохёолгонуудые, уранһайханай зохёолнуудые болон ниитын ажал-ябуулгыень харуулһан материалнуудые, тэрэшэлэн эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэ зохёолнуудайнь ехэ туһа нэмэри болоһые гэршэлһэн материалнуудые эльгээхэ ёһотой.

Уласхоорондын ленинскэ шангуудые олгохо комитедэй түрүүлэгшэ академик Д. Скобельцын; Комитедэй түрүүлэгшын орлогшонор: Го Мо-жо (Хитад), Луи Арагон (Франци); Комитедэй гэшүүд: Анна Зегерс (Германи), Антонио Банфи (Итали), Джон Бернал (Англи), Пабло Неруда (Чили), Михаил Садовяну (Румыни), Г. Александров (СССР), Сахиб Синг Сокхей (Инди), И. Эренбург (СССР), Ян Дембовский (Польша) гэгшэд протокол доро гараа табяа.

Бурят-Монголой дуу, танцын ансамбль Сахалинда ошоод байна

ЮЖНО-САХАЛИНСК. (ТАСС). Городой концертнэ эгээ ехэ зал дотор Бурят-Монголой АССР-эй дуу, танцын гүрэнэй ансамбль концерт харуулжа эхилээ. Ансамблиин программада бурят-монгол, монгол, ород, хитад, энэдхэг арадуудай дуунууд болон танцанууд, советскэ композиторнуудай зохёолнууд, СССР-эй арадуудай дуунууд, танцанууд оруулагданхай. Бурят-Монголой артистнууд областной центрһээ гадна, Урда Сахалинай бусад городууд болон тосхонуудай ажалшадта концертнүүдые харуулха байна.

1957 ОНОЙ ИЮНИИН 2-то БҮХЭСОЮЗНА ХҮДӨӨ АЖАХЫН, БҮХЭСОЮЗНА ПРОМЫШЛЕННА ВЫСТАВКЭНҮҮДЭЙ НЭЭГДЭХЭДЭ

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд!

Бороо орожо эхилбэ даа. Нүхэдүүд, бороо гээшэмнай һайн ургаса абаха тэмдэг гэжэ би һананаб. Ургаса һайн байхадаа орон доторнай абтадаг мяха. һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ, ахин гараха зорилго амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ туһалха байна.

Нүхэдүүд! Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительстын зүгһөө Хүдөө ажахын, Промышленна выставкэнүүдтэ хабаадагшадые бултыень мэндэшэлэн амаршалхыемни зүбшөөгыт **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Тэрэшэлэн арадай демократиин, бусад бүхы оронуудһаа эндэ ерээд байһан түлөөлэгшэдые амаршалхыемни зүбшөөгыт. Бидэнэр дүй дүршэлөө тэдээндэ баяртайгаар дамжуулан үгэхэ байнабди. **(Альга ташалга).**

Коммунистическэ партиин хараалһан политикые бэелүүлэн, манай орон арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ, ажалшадай ажана байдал улам һайжаруулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ амжалта туйлаа.

Манай промышленностиин, манай хүдөө ажахын ехэ амжалтануудые туйлаһаниинь сохомтой. Ойрын үедэ эдэ амжалтанууд бүри ехэ болохо байна. Мүнөө бидэнэр промышленностиие хүтэлбэрилхэ хэрэг шэнэдхэжэ. экономическа районуудта Арадай ажахын соведүүдые байгуулжа байнабди. Тиигэжэ хүтэлбэриие заводуудта, предприятинуудта, арад зондо дүтэ болгоно гээшэбди. Үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ, хамжаата ажалда оруулха, автоматизацилха хэрэгые үргэнөөр эрхилхэ ябадалда түбэг татадаг һаад бэрхэшээлнүүдые бидэнэр зайсуулнабди.

Промышленностиие хүтэлбэрилхэ хэрэг шэнэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй долоодохи сессиин шиидхэбэриие бүхы партимнай, бүхы совет арад нэгэн һаналтайгаар һайшаагаа. Хэдэ хэдэн союзна республикануудта Верховно Соведүүдэйнь сессинүүд болоод, республикануудтаа промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые саашадань һайжаруулха тухай зохихо хуулинуудые баталан абаа. Жэшээлхэдэ, Российска Федераци дотор 70 экономическа район байгуулха гэжэ шиидхэгдээ. Бусад союзна республикануудта Верховно Соведүүдэйнь сессинүүд һаяар болохо юм.

Промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэхэдэ манай бүхы хүдэлмэри һайжаруулха, манай хүсэ шадал саашадань арьбадхаха, үйлэдбэриин коллектив бүридэ зохёон байгуулхы үүсхэл эдэбхи үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадалда туһалха байна.

Хилын саана мүнөө иигэжэ хөөрэлдэдэг: промышленностиие хүтэлбэрилгэ шэнэдхэхэ тухай шиидхэбэри абахадаа ородууд сэрэгэйстратегическэ зорилго урдаа табиһан байжа болоо ха. Юуб гэхэдэ, промышленностиие нютаг нютаг дээрэнь хүтэлбэрилдэг болоходо, зарим районуудай диилдээд байгаа гээшэ һаа, экономическа районой бэеэ даагаад ажаллахада таарамжатай эрхэ байдал бии болохо болоно.

Манай шэнэдхэн байгуулгые буржуазна политигуудай иимээр ойлгоһон байгаа гээшэ һаань, бидэнэр тэрээнииень арсахашьегүй байнабди. Иимэ юумэшье мүн лэ шухала, туһатай байна ха юм. **(Альга ташалга).**

Зүгөөр бидэнэр энэ зорилгоор шэнэдхэлгэ хээгүй, харин манай ажахые шэнээр хүгжөөн дэбжээжэ бүри үндэр дээдэ шатада гаргаха, манай уг зорилго—коммунизм тээшэ урагшаа дабшалгаяа түргэдхэхын тулада иимэ шэнэдхэлгэ хээбди. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Орон доторнай абтадаг мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн ехэ зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ партиин Центральна Комитет табяа.

Энэ зорилго дүүргэхын тулада ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха, зөөри зөөшэ гаргашалха хэрэгтэй. Зүгөөр энэ зорилгые сохом дүүргэжэ шадахабди.

Манай орон мүнөө Америкын Холбоото Штадууд дотор бии байһан гахайнуудһаа заахал үсөөн гахайтай. Тиихэдэ манай хони ямаад тэдэнэйхиһээ 4 дахин олон. Зүгөөр манай эбэртэ бодо малай тоо толгой Америкынхиһээ үсөөн юм.

Бидэнэр үхэрэй мяха абаха талаар США-һаа нилээд ехээр гээгдэжэ ябанабди. Тиихэдэ тэндэ абтадаг бүхы мяхан дотор үхэрэй мяханай хэмжээн һүүлэй жэлнүүдтэ дээшэлхэ шэнжэтэй боложо байнхай.

Буруу, тугалай олоор үүсэлэгдэдэг дээрэһээ нилээд ехэ хэмжээнэй үхэрэй мяха бидэнэр дутуу абанабди гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Имагтал колхозуудта 5 миллион шахуу толгой тугал, буруун жэл бүхэндэ үүсэлэгдэнэ. Хэрбээ тэдэниие нэгэ хахад, хоёр наһатай болотор томо болгоо һаамнай, амидын шэгнүүрээр толгой бүриһөөнь 1,5 центнер мяха нэмэжэ абаха арга олгохо байгаа, иигэжэ жэл бүри 400 мянган тонно шахуу үхэрэй мяхан абтаха байна бшуу.

Орон доторхи бүхы үнеэдэй хахадһаа олонхиинь эзэд колхознигууд, хүдэлмэришэд, албахаагшад юм. Теэд тэдэнэр тугал олоор үүсэлнэ. Нэгэ хахад, хоёр наһатай болоторонь томо болгохын тулада эдэ тугалнуудые колхозууд болон совхозуудай худалдажа абаа һаа, үшөө 700—800 мянган тонно үхэрэй мяха нэмэн абажа болохо байна.

Тиимэ болохолоороо, имагтал эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар бидэнэр жэл бүри, тухайлхада, 1 миллион 200 мянган тонно үхэрэй мяха нэмэжэ абаха аргатайбди.

Манай Советскэ Союзда мяхалиг мал олоор үсхэбэрилхэдэ США-гэйхиһаа дутуугүй таарамжатай һайн эрхэ байдалтай олон район бии. Гэхэ зуура, иимэ мяхалиг мал эдэ районуудта тиимэ олоор үсхэгдэдэггүй байха юм.

Жэшээлхэдэ, Казахстан мяхалиг бэетэй эбэртэ бодо мал олоор үсхэбэрилхэ ехэ арга боломжотой.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын багсаажа тоолоһон дээрэһээ харахада, мяхалиг бэетэй мал олоор үсхэжэ, мүн таряан ажалай совхозуудта залуу мал бэеынь хүсэтэр томо болгохо хүдэлмэри эмхидхэжэ, жэл бүри үшөө 700—800 мянган тонно үхэрэй мяха нэмэжэ абахаар байна.

Тиимэ болохолоороо, эбэртэ бодо малай түл бүрин бүтэнөөр абажа, нэгэ хахад-хоёр наһатай болоторнь томо болгоһоной ашаар, тэрэшэлэн тарян ажалай совхозуудта тугал. буруу бэеынь хүсэтэр тэжээһэнэй ашаар бидэнэр жэл бүри хоёр миллион тонно хүрэтэр үхэрэй мяха абажа шадахабди.

Табигдаад байһан зорилго амжалтатайгаар шиидхэхын тула орон дотор эбэртэ бодо малай тоо толгойе ойрын жэлнүүдтэ олон болгохо шухала. Эбэртэ бодо малай тоо 4 жэлэй турша соо 40 процентһээ үсөөн бэшээр гү, али жэл бүри 8—10 процентээр олон болгохо хэрэгтэй. Бидэнэр бүхы арга боломжотойбди, илангаяа колхозууд болон совхозуудта эбэртэ бодо мал олоор үсхэһэнэй ашаар иимэ мал олошоруулха хараагаа 1957 ондо хангажа шадаха байнабди.

Тиигэһэнэйнгээ ашаар бидэнэр мяха абалгые үшөө миллион хахад тонноор дээшэлүүлжэ шадахабди.

Гадна, колхозууд болон совхозуудта шахажа таргалуулагдадаг эбэртэ бодо малай амидын шэгнүүр бүри дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Мүн тушаажа абадаг пунктнуудта мал харууһалгые, үүсэлэлгын газарнуудта мал абаашаха үедөө тэдэниие харууһалгые һайжаруулха хэрэгтэй. Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэдэй тооложо тодоруулһаниие харахада, харууһалга иигэжэ һайжаруулһанай ашаар үшөө 2 миллион тонно хүрэтэр мяха абажа болохо байна.

Тиимэ болохолоороо, эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар жэл бүри, тухайлхада, табан миллион тонно мяха нэмэжэ абаха аргатайбди. Мүнөө бидэнэр 2 миллион 200 мянган тонно үхэрэй мяха абадаг гээшэбди.

Америкын Холбоото Штадуудайхиһаа үсөөн бэшэ шахуу гахайнууд манайда бии гэжэ дээрэ хэлэгдээ һэн. Зүгөөр бидэнэр америкынхидтэ орходоо гахайн мяха багаар абанабди. Яахадаа багаар абана биибди? Ушарынь, манайда гахай шахалга тэдэнэйхиһээ муугаар табигданхай. Бидэнэр гахай һайнаар шахадаг болохо зэргэтэйбди. 1956 ондо бидэнэр 2 миллион 600 мянган тонно гахайн мяха абаабди, тиихэдэ мүн лэ эды шэнээн тоотой гахай үсхэдэг Америкэдэ таба хахад миллион тонно мяхан абтаһан байна. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, имагтал мүнөө бии байһан гахайнуудаа шахаха хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар бидэнэр ойрын жэлнүүдтэ гахайн мяха 2 дахинһаа бага бэшээр гү, али 2,6 миллион тонноор ехэ болгожо шадахабди.

Бидэнэр гахайнгаа тоо саашадань олон болгожо, тэрэнэй ашаар, тухайлхада, табан миллион тонно гахайн мяха абаха ёһотойбди.

Энэ зорилго шиидхэхэдээ тус тус зононуудай онсо өөрэ илгаае хараадаа абаха шухала. Российска Федерациин хара хүрьһэтэ районуудта, центральна-хара хүрьһэтэ областьнуудта, Белоруссида, Балтика шадарай республикануудта гол түлэб хартаабхын ургасые дээшэлүүлһэнэй, тарилгынь талмай үргэдхэһэнэй ашаар гахайн мяха саашадаа бүри ехээр абадаг болохо хэрэгтэй.

Һайн сортын үрэһөөр тарилга хэдэг участогуудта хартаабхын гектар бүриһөө дунда зэргээр 170 центнер, тиихэдэ олон түрүү колхозууд болон совхозууд—Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадагшад—200 гаран центнер ургаса абадаг байна, тиихэдэ дунда зэргээр гектар бүриһөө 104 центнер ургаса хуряагдана. Ядахын сагта хартаабхын ургасые гектар бүриһөө 150—160 центнер хүрэтэр дээшэлүүлээ һаа 45—50 миллион тонно хартаабха нэмэжэ абаха арга олгохо. Тэрэниие хэрэглэһэнэй ашаар хоёр миллион шахуу тонно гахайн мяха абажа болохо юм. Манай арга боломжонууд иимэл даа.

Баруун Сибириин, Казахстанай зүүн-хойто областьнуудай колхозууд, илангаяа совхозууд угаа ехэ арга боломжотой. Ороохо таряа улам ехээр ургуулан абадаг болоһонойнгоо ашаар тэдэнэр гахайн мяха бүри ехээр абажа шадаха. Хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ гахайн мяха абалгые дээшэлүүлээд байбал, шэнэ газар элдүүрилжэ байһан районуудта 400 мянган тонноһоо бага бэшэ гахайн мяха нэмэжэ абаха арга олдохо.

Тиимэ болохолоороо, эдэ зорилгонуудые дүүргэхэдээ бидэнэр жэл бүри 10 миллион тонно хүрэтэр гахайн мяха абаха аргатай болохобди. Бекон абахын тулада гахай шахаха шухала байһыень онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хониной мяхан тухай хэлэхэ болоо һаа, бидэнэр мүнөө США-да орходоо 2,5 шахуу дахин ехээр тиимэ мяха абанабди. Энэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, хонидоймнай тоо олон. Советскэ Союз дотор илангаяа Дунда Азиин болон Закавказиин республикануудта хониной мяхан ондоо мяхануудта орходоо үлүү һайн гэжэ тоологдодог.

Нооһо ехээр абадаг болохо зорилго табигдаһанһаа уламжалан, табан жэлэй эсэс хүрэтэр орон дотор хонидой тоо 40 миллион толгойгоор олон болохо юм. Иимээр олон болоходоо, 1960 ондо 400—500 мянган тонно хониной мяха нэмэжэ абаха, тиихэдэ дүн хамтадаа, тухайлхада, 1 миллион 200 мянган тонно хониной мяха абаха арга олгохо байна.

Шубуунай мяха абалгаар бидэнэр Америкын Холбоото Штадуудһаа илангаяа ехээр гээгдэнэбди. Теэд манайда шубуу үсхэбэрилхэ хизаарлашагүй ехэ арга боломжо бии. Манайда абтадаг бүхы мяханай 7 процентнь, тиихэдэ Америкэдэ—14 процентнь шубуунай мяхан болодог юм.

Шубуу түргэнөөр олон болгохо аргатай байһыемнай түрүү колхозуудай, бүхэли областьнуудай дүй дүршэл харуулна. Украинын Сталинска областиин колхозууд 1956 ондо тэжээл тиимэ ехэ бэшээр гаргашалбашье, уһа сөөрэмүүдтээ 300 мянган нугаһа үдхөө гэхэ гү, али 1955 онойхидо орходоо тэрэнь 2,5 дахин олон байна. 1957 ондо 2 миллион нугаһа гү, али 1956 онойхидо орходоо 7 дахин шахуу олые үдхэхэ уялга тэдэнэр абаа.

Краснодарска хизаарай Каневскэ районой колхозууд болон совхозууд 1957 ондо 500 мянган нугаһа тэжээхэбди гэжэ уялга абаа. Имагтал тэрэнэйнгээ ашаар 1 мянга шахуу тонно эрхим шанартай мяха тэдэнэр абаха юм.

Уһанай шубуу—нугаһа, галуунай мяха ехээр абадаг болохотоёо хамта, ороной бүхы районуудта ойрын жэлнүүдтэ тахяагай мяхан бүри ехээр абтадаг болохо зэргэтэй. Хойто Кавказай, Закавказиин областьнуудта, Дунда Азиин республикануудта, тэрэшэлэн Украинада индюгүүдые олоор үсхэбэрилдэг болохо хэрэгтэй.

Бүхы орон дотор 1956 ондо 500 мянган тонно шубуунай мяхан абтаһан байгаа һаань, иимэ мяхан ойрын жэлнүүдтэ нэгэ миллион 500 мянган тонноһоо бага бэшээр нэмэхэ зэргэтэй.

Туулай олоор үсхэбэрилһэнэй ашаар ехэ мяха нэмэжэ абаха аргатайбди.

Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэдэй иигэжэ тооложо үзөөд байһан дээрэһээ харахада, бидэнэр ойрын жэлнүүдтэ орон доторoo 20—21 миллион тонно хүрэтэр мяха жэл бүри абажа шадаха байнабди. Тиигэбэл, Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ гэһэн зорилгые бидэнэр шиидхэжэ шадахабди.

Нүхэдүүд, энэ ехэ, харюусалгатай зорилго иигэжэ амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ шадаха байна. Энэ үнэхөөрөөл угаа ехэ хэрэгые дүүргэхын тулада ороной бүхы колхознигуудай, совхоз, МТС-үүдэй бүхы мэргэжэлтэдэй, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй тон ехээр оролдохонь шухала. Орон доторнай абтадаг мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар энэ табан жэлдэ Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ бүхы арга боломжо манайда бии. Зүгөөр бидэнэр энэ болзор соо үрьдижэ шадаагүй һаа, табигдаһан зорилгоёо 1961 ондо гү, али 1962 ондо дүүргэхэбди, тиихэдээ тэрэмнай манай тон ехэ илалта болохо.

Орон доторнай абтадаг һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые бидэнэр ерэхэ жэлдэ хүсэжэ шадахабди. Тиихэдэ тоһо абалгаар энэниие бүри мүнөө жэлдэ дүүргэжэ шадаха байнабди. Энэ зорилго шиидхэхын тулада бидэнэр орон дотороо 70 миллион тонноһо бага бэшэ гү, али 1956 онойхидо орходоо 40 процентээр ехэ һү һааха ёһотойбди. Һүүлэй хоёр жэлдэ—1955, 1956 онуудта орон дотор һү һаалга 11 миллион тонноор гү, али 30 шахуу процентээр нэмээ.

Олон областьнууд болон республиканууд эдэ хоёр жэлэй турша соо һү бүри ехээр һаажа абаа. Жэшээлхэдэ, Молдавска республикада һү һаалга 60 процентээр, Украинска республикада — 49, Воронежско областьдо—58, Белгородско — 46 процентээр нэмээ.

Эдэ тоонууд юу харуулнаб гэхэдэ, орон доторнай абтадаг һүнэй хүн бүридэ хүртэсын талаар США-гэй мүнөө үеын хэмжээндэ 1958 ондо хүрэхэ гэһэн зорилго яһала дүүргэгдэхээр байна.

Хараалагдаһан түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал, тэжээл бүри ехээр бэлэдхэдэг болохо зорилгые ороной колхозууд болон совхозуудай хэр зэргээр дүүргэһэнһээ хамагай түрүүндэ дулдыдаха болоно. Гол түлэб кукуруза, хартаабха, тэжээлэй болон сахарай свёкло, олон жэлэй ногоо, люпин, ороохото бобово культурануудые тарижа, тэрэшэлэн хээрын сабшалан һайжаруулжа, һайн бэлшээринүүдые байгуулжа, энэ асуудал бидэнэр шиидхэхэ ёһотойбди.

Нүхэдүүд! Бидэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ ороохо таряа тон ехээр ургуулжа абаабди. Шэнэ газар дээрэ илангаяа ехэ амжалта туйлагдаа. Манай солото патриодууд, комсомолшууд болон залуушуул угаа ехэ эршэтэйгээр шэнэ газар дээрэ ажаллаа, ажаллаһааршье байна. Тэдэнэр баатарлигаар ажаллажа бүгэдын дурлал ба хүндэлэлдэ хүртөө. Тэдэнэй нилээд олониинь орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа, выставкэдэ хабаадалсаха болоо, шэнэ газарай зарим баатарнууд мүнөө энэ митинг дээрэ байлсана. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагшадта нэрэ хүндэ, алдар соло! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Манай ороной эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэд ороохо тарянай, хүбэнгэй, сахарай свёклын, хартаабхын, овощиин ба бусад культурануудай үндэр ургаса абахын тулада мүнөө жэлдэ ажаллажа байна.

Тиихэтэй хамта сад болон виноград тариха хэрэгтэ тэдэнэр ехэ анхарал хандуулна. Манай орон дотор виноград ургуулдаг гол шухала районууд гэхэдэ, Молдавска, Грузинска республиканууд, Украинска ССР-эй Крымскэ болон бусад урда талын областьнууд болоно. Эдэ районуудта ороной бүхы винограднигуудай хахадһаа ехэнь бии. Армянска, Узбекскэ, Таджикска, Туркменскэ республикануудта виноград тарихада таарамжатай һайн эрхэ байдал бии.

Виноградннигуудые шэнээр тариха түсэбүүдээ мүнөө хабар Молдави, Украина нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ. Молдавска республика майн 30 хүрэтэр 27 мянган гектарта, Украинска ССР—25 мянган гектарта виноград таряа. Виноград, сад тариха хэрэгэй хэр хүгжөөгдэжэ байһые, жэшээлхэдэ, Крымскэ областьдо иимэ баримтанууд харуулжа үгэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай урда тээ Крымскэ область дотор хамта дээрээ 11.630 гектар виноградник, 19.580 гектар сад бии байһан юм. Дайнай хойто тээхи бүхы үе соо—1956 он хүрэтэр олон жэлэй жэмэстэ ургамалнуудай тарилга 7,5 мянган гектараар нэмээ. 1956 ондо, мүн мүнөө хабар, тайлбарилан хэлэбэл, жэл хахад соо Крымэй колхозууд, МТС болон совхозууд 16.832 гектарта виноградник, 6.877 гектарта сад шэнээр таряа. Үргэлжэ дээрээ сад болон виноградннигуудые таридаг область болохо бүхы арга боломжо Крымдэ бии.

Ороной түбэй районуудта сад тариха ехэ арга боломжо бии. Жэшээлхэдэ, тэдэнэй тоодо Воронежско, Курска, Тамбовско, Белгородско, Тульска, Рязанска, Московско болон бусад зарим областьнуудороно. Антоновко, Белый налив, Боровинка гэхэ зэргын эрхим һайн сортын яблокануудые, тэрэшэлэн намар эртэ эдеэшэдэг сортын груша, элдэб янзын вишня болон бусад үрэ жэмэс ургуулдаг дээрэһээ эдэ областьнууд үнинһөө хойно суурхадаг юм.

Эдэ областьнуудта 1956 ондо 9,5 мянган гектар сад таригдаһан байгаа, 1957 оной хабар үшөө 7 мянган гектарта шэнэ сад таригдаа. **(Альга ташалга).**

Эдэ областьнуудай нилээд олон колхозууд ехэнүүд талмай дээрэ сад таридаг болоо. Жэшээлхэдэ, Тамбовско областиин Мичуринска районой Ждановай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлэй хабар 40 гектарта сад таряа. Ороной бусад республиканууд болон областьнуудай колхозуудта, мүн лэ шэнэ садууд улам ехээр таригдадаг боложо байна. Бидэнэр сад тарилгые али бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ, дэмжэхэ зэргэтэйбди. Садууд манай тон ехэ баялиг гээшэ, тэдэниие үргэдхэхэ хэрэгтэй. Гахайн, үхэрэй мяханай, сонгооһон мяханай хажуугаар үрэ жэмэс, һайн архи хэрэгтэй бололсохо гэжэ хараадаа абаха шухала.

Нүхэдүүд! Манай орон дэбжэн бэхижэнэ, мүн манай бүхы социалистическэ лагерь улам бэхижэнэ.

Социалистическэ оронуудта хүдөө ажахые шэнэдхэн байгуулха талаар мүнөө үедэ гайхамшагта хэрэг бүтээгдэнэ.

Энэ талаар Хитадай Арадай Республикада илангаяа ехэ амжалта туйлагдаа. Хитадтахи манай ханинар таряашадай ажахые кооперативүүдтэ нэгэдүүлхэ хүдэлмэри гол түлэб түгэсхөө. Хүдөө ажахые социалистическээр шэнэдхэн байгуулһанайнгаа ашаар агуухэ хитад арад 1955, 1956 онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриие нилээд ехээр дэбжээгээ.

Болгариин Арадай Республикада хүдөө ажахые социалистическээр шэнэдхэхэ талаар мүн лэ ехэ амжалта туйлагдаһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэндэ тарящадай ажахын 78 процентнь үйлэдбэриин кооперативуудта нэгэдэнхэй. Тэдэнэр бүхы газарайнгаа 79 процентыень эзэлдэг юм. Болгаридахи нүхэднай ашаг олзо ехэтэй үйлэдбэриин кооперативуудые байгуулжа байнхай.

Үйлэдбэриин кооперативуудта тарящадай ажахынуудые нэгэдүүлхэ талаар Корейскэ Арадай Демократическа Республикада горьтой амжалта туйлагдаа.

Чехословакиин Республикада тарящадай ажахые үйлэдбэриин кооперативуудта нэгэдүүлхэ хүдэлмэри амжалтатайгаар хэгдэнэ. Мүнөө ороной бүхы газарай талмайн гурбанай нэгэ хубиһаа ехые кооперативууд эзэлнэ.

Кооперативна ажахынуудые байгуулха замда, ажахыгаа социалистическэ ёһоор эрхилхэ замда Германска Демократическа Республикын тарящад шууд орожо байнхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Албаниин Арадай Республикада тарящад кооперативуудта мүн лэ олоороо нэгэдэн орожо байнхай.

Румынска Арадай Республикада, тэрэшэлэн Венгерскэ Арадай Республикада хүдөө ажахые социалистическээр шэнэдхэн байгуулха талаар коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай баримталдаг хараа шугамые тарящадай олонхи хубинь дэмжэдэг. Тарящадые кооперативуудта нэгэдүүлхэ гээшэ социализм байгуулха, арад зоной материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ гансахан лэ зүб зам гэжэ тэдэнэр һайнаар ойлгодог.

Нүхэдүүд, эдэ бүгэдэ гайхамшагта амжалтанууд болоно. Эдэ амжалтанууд юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, социалистическэ шэнэдхэлгын замда, Владимир Ильич Ленинэй зааһан замда ажалша тарящад улам бүри олоороо, шууд сэхээр орожо байна. Тэдэнэр кооперативуудта ороод байхадаа, һайнаар ажаллаха, культурнаар, шанга шадалтайгаар ажаһууха аргатай болонобди гэжэ өөһэдынгөө жэшээ дээрэһээ үнэншэн этигэнэ. Социалистическэ зам—ёһотойл арадай зам, общественна үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ гансахан лэ зүб зам гэжэ тэдэнэр этигэнэ.

Материальна урмашалда үндэһэлэн тарящадай нэгэдэһэн, мүн һайн дураараа хамтарха гол ёһо сахидаг газарта байгуулагдаһан кооперативууд бата бэхи байдаг гэжэ тусгаар онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Үдэрһөө үдэртэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, үйлэдбэриин технологи һайжаруулхын тулада бидэнэр өөһэдынгөө эрдэм мэдэсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Энээнэй тулада үйлэдбэриие—заводууд болон предприятинуудые, колхозууд, МТС болон совхозуудые һайнаар мэдэхэ, түрүү хүнүүдые һайнаар мэдэхэ, тэдэнэй дүй дүршэл, мүн эрдэм ухаание дэлгэрүүлхэ ёһотойбди.

Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ Хүдөө ажахын, Промышленна выставкэнүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Эдэ выставкэнүүд тус тус туйлалтануудые миил харуулаад, хизаарлаха ёһогүй. Али нэгэн һайн үрэ дүнгэй ямар арга замаар туйлагдаһанда гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Энээн тухай кинодо эли тодоор харуулха, плакадуудые гаргаха, номуудые бэшэхэ хэрэгтэй. Эндэ ерэһэн хүн гансахан хараха бэшэ, харин шухала хэрэгтэй ном дэбтэр худалдажа абаха, түрүү колхозуудта, совхозууд, машинно-тракторна станцинууд, завод болон фабрикануудай туйлалтануудые һайнаар шэнжэлхэ, тиигээд түрүү, шэнэ, һайн юумэнүүдые шэнжэлжэ үзөөд, өөһэдтөө тэдэниие хэрэглэхэ аргатай байха ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэнэб.

Нүхэдүүд! Манай ороной улам бүри ехэ хүсэтэйгөөр хүгжэжэ байһан гайхамшагта үе сагта бидэнэр таанадтай ажаһуунабди. Манай бүхы социалистическэ лагерь урган бэхижэнэ.

Оронуудай энхэ тайбанаар харилсан ажаллаха хэрэгые бэхижүүлхын түлөө оролдодог хүсэнүүд бүхы дэлхэй дээрэ улам ургана. Арадууд дайн байлдаае хүсэнэгүй. Тэдэнэр эб найрамдалай түлөө улам улам оролдосотойгоор тэмсэнэ. Теэд арадуудай дура зориг агууехэ хүсэн гээшэл, нүхэдүүд!

Ленинэй зааһан замаар, уг зорилго—коммунизм тээшэ найдамтайгаар дабшажа ябаһан манай агууехэ Эхэ орон мандаха болтогой! **(Альга ташалга).**

Совет арадай дайшалхы авангард—манай алдарта Коммунистическэ парти мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Манай ороной бүхы баялигые өөрынгөө гараар бүтээдэг, сусаршагүй ажалша, хүсэн түгэлдэр совет арад мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Алтайн хизаарай Третьяковско районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр коммунист И. Я. Шумаков 1950 ондо һунгагдаһан юм. Нүхэр Шумаков тэрэнэй урда тээ Третьяковско райисполкомой түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлжэ байгаа.

1953 онһоо эхилэн энэ колхозой ажахы һайжаржа эхилээд, мүнөө тус ажахы хизаар соогоо түрүү колхозуудай нэгэн болонхой. Таряа болон мал ажалай продуктнуудые ехээр абаһанайнгаа түлөө энэ колхоз 1957 оной хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадаха болоо. Колхозой түрүүлэгшэ И. Я. Шумаковта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой правлениин заседани. Колхозой түрүүлэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой И. Я. Шумаков элидхэл хэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Һурагшадай фестиваль

Июниин 3-пай сэлмэг тунгалаг үдэр гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн городой үйлсэнүүд һүртэй жабхалантайгаар харагдана.

Ород, украин, бурят, башкир ба бусад олон үндэһэ яһатанай янза бүриин хубсаһа үмдэнхэй хүүгэд жэгдэ жагсаалаар һубарилдан, ирагуу һайхан хүгжэмэй аялга доро эршэтэй бушуугаар алхалнад.

Соведүүдэй талмай... Спортивна бүлгэмүүдэй олон янзын тугуудые дээрэ үргэн намилзуулһан колоннонууд ерэжэл, ерэжэл байба.

Хүн зон олон... Горнын абяан зэдэлжэ, хүхюу энсэдэ зугаа замхаба. 8-дахи дунда һургуулиин комсомолой организациин секретарь, эрхим һурагша Леня Меркушев талмайн тэг дунда гаража, фестивалиин тугые үргөө. Мүн фестивалиин факел дүлэтэн носожо, городой һурагшадай хамтын фестиваль нээгдэбэ.

Улан-Удын горОНО-е даагша В. Минеев һурагшадай фестивалиин дүнгүүд тухай тобшохоноор хэлээд, һуралсалай жэлэй дүүрэһэнтэй дашарамдуулан һурагшадые амаршалаад, зунайнгаа амаралтые һонирхолтойгоор, һайнаар үнгэргэхыень хүсэбэ.

— Фестивальда зорюулагдажа олон янзын һорёо мүрысөөнүүд, слёдууд, уранһайханай харалганууд, конкурснууд болоһон байна. Мүн хүүгэдэй техническэ выставкэ эмхидхэгдээ. Эдэ бүгэдэндэ городой 2

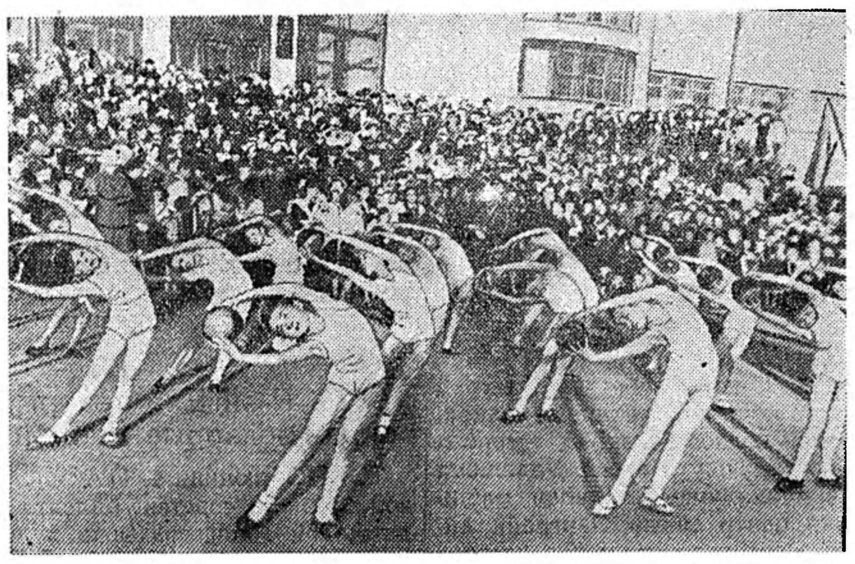

мянга гаран һурагшад хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа харуулба,— гэжэ нүхэр Минеев хэлэнэ.

Дурсагдаһан мүрысөөнүүд, конкурснуудай үедэ амжалтануудые туйлаһан һурагшадай коллективүүд ба һурагшадта дамжуулгын шангууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Һурагшадай фестивальда эдэбхитэйгээр хабаадажа, спортын талаар амжалтануудые туйлаһан, мүн уранһайханай олон гоё номернуудые бэлдэһэн 3-дахи дунда һургуулиин коллективтэ фестивалиин Улаан туг хэтэдээ хадагалагдахаар барюулагдаба. Тэрэшэлэн энэ һургуулиин команданууд дамжуулгын 5 кубогта, нэгэ вымпелдэ хүртөө.

Санын мүрысөөгөөр түрүү һуури эзэлһэн 16-дахи һургуулида, конькигаар шалгарһан 4-дэхи һургуулиин командада, хүнгэн атлетикээр эрхимлэһэн 1-дэхи ба бусад һургуулинуудта дамжуулгын кубогууд барюулагдаа.

Өөһэд хоорондын һорёо мүрысөөнүүдээр 51 һурагша фестивалиин чемпионуудай хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртөө. Тэдэнэй дунда Иванова (3-дахи һургуули), Суслов (8-дахи), Добросельский (3-дахи), Неволина (26-дахи), Батышева (16-дахи), Ченишкина (16-дахи) болон бусад бии. Чемпионой нэрэзэргэтэй бологшод барандаа үнэтэ бэлэгүүдые абаа.

Фестивалиин түгэсхэлдэ һурагшад хатар наада эмхидхэһэн, спортын номернуудые харуулһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. (Дундахи зураг) һурагшад гимнастика хэжэ байна. 2. Фестивалиин чемпионууд: Сусков Новаркин, Батышева, Иванова. 3. Гурбадахи дунда һургуулиин һурагшад бурят хубсаһа үмэдөөд байна.

Е. Ринчинова.

Хүхэ утаан хүнжэл доро

Танил нүхэр Тархай!

Та самолёдтоо һуугаад, Ториин торгон огторгойһоо аймагайнь больницые ажаглан хаража шадаха байнат. Зүгөөр, хүхэ утаанһаа бэшэ юумэн обёорогдонгүй байхадаа болохо. Галгүй газарта утаанай гарадаггүй хадань, эгсэ дээрэһээнь, Тархай та, буушооройгты. Таниие танихадаа больницын зарим хүнүүд хүлэйнгөө эрхы дээрэ хотолзон ерээд, инагаар угтаха. Тиимһээр байтар эмнэлгын зургаанай эм домой үнэрые һэбшээн абаашажа, орондонь үмхэй үнэр үлеэн асарха. Хашаа соогуурнь хараашалхада бог шорой, нобшо ноохойнь бурииһаа булаглажа эһэшоод, бухалай шэнээн болохоёо буляалдан оболзожо, шоболзожо байха. Палатада орожо, «хэр зэргээр эмшэлнэб, унда, эдеэн ямар бэ, унтаха хэбтэри һайн гү?» гэжэ асуухада, үбшэнтэн ама хэлээ аг баригдаад, арбан шүдөө хам хаагдаад байһандал харюусахагүй. Аманай хүдэлхые ажаглаад, шэгшэгтэй нюдөөр шэртээд байхадань, эмшэлдэг, харууһалдаг хүнүүдэйнгээ мууе үбшэнтэн элирүүлжэ үгэхэгүй. Өөхэн соохи бөөрэ, үндэгэн соохи ууraг гэхээр үнжэгэн зарим хүнүүд тушаа хахадшье үгэ халта дуугарбал, бүри муу байдалда оруулжа болохо гэжэ үбшэнтэн мэдэнэ. Хэһэн алдуугаа хүхэ утаан хүнжэлөөр халхалаад байтарнь, хушалтыень үшөө саашань ирахада, иимэ ушарнууд элирэн гараха.

Хулдаадай һургуулиин һурагша хүбүүхэн хүлөө гэмтэшэнхэй, уйлажа хэбтэбэ. Туһаламжа эрижэ хуугайлаа. Хэншье дүтэлөөгүй. Улам ехээр хашагдахадаа уйлаа гуйгаа. Тэрэ бараһан удаан хэбтэһэн юм. Гэнтын аюулда дайрагдаһан үхибүүе үшөөл дээрэһээнь нэрбэжэ байһандал адли муугаар харууһалһан хүнүүдые һуурииһаань хобхолходо хорюултай бэшэ гэжэ һанахаар.

Хүндэ элдэб осол аюул тохёолдодог бшуу. С. гэгшын мотоциклһаа унажа гэмтэшоод, халууржа хэбтэхэдэнь, удаан саг соо хэлэн дээрэнь халбагашье унда хэнгүй орхиһон юм. Эмшэлхэ, харууһалха уялгатай хүнүүд аад, үбшэнтэй хамтаржа, үлбэр нүхэрөө харшалжа байхаяа хаанаһаа һанаа гээшэб! Бухэли больница аад, уһа удхаха ганса шанагатай, үбшэнтэнэй бэеэ угаахадаа үрэдэг ганса гүрэмэл улһатай байдагыень аймагай элүүрые хамгаалгын ахамад мэдэнэ гээшэ гү, али үгы гү?

Дээдэ Ториин З. гэдэг эхэнэр нарайлаад, тэрэнһээ улам үбшэлжэ, мэдэрэл алдаба. Иимэ хүндэ байдалда ороод байхадань санитаркын һүүдэршье хажуудань хүрэдэггүй байгаа.

Томо гэгшын рентген Тори абаашажа тодхоод, аймагай ахалагша врач нүхэр Тропинаһаа эхилэн, зэмэтэй хүнүүдые нэгэ - нэгээр нэбтэ хаража, өөһэдэйнь «үбшэниие» эмшэлэн эдэгээхыень элүүрые хамгаалгын министерстводэ зууршалыт гэжэ, Тархай, таниие гуйнаб.

Н. Намдаков.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Залхуу киномеханик

Хэжэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой центрые Вознесенскэ тосхондохи комплексно бригадые киногоор хангаха гэжэ эльгээгдэһэн нүүдэл кино бии юм. Теэд энэ механик колхозой центртэ шэбээлээд лэ, ондоо тээ ошожо кино харуулхаяа болишонхой. Тус асуудалай колхозой комсомолой организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэдэ механик Зинаида Овчинникова неделидээ нэгэ дахин ошожо байхаб гэжэ найдуулһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хоёр һара шахуу сагай үнгэрбэшье, кино үгыл байһаар.

Зоргоороо ороһон киномеханигта зохистой хэмжээ абаха бэзэ гэжэ аймагай культурын таһагайхидһаа хүлеэгдэнэ.

Ц-Д. Очиров.

Сабшаландаа уһа залаха

Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз сабшалангай ба бэлшээриин ехэ газартай юм. Тиигэбэшье, эндэхи хүтэлбэрилэгшэд сабшалан дээрэ саг дарыдань уһа залаха, модо шулуунһаань сэбэрлэхэ гэжэ оролдоногүй. Жэшээнь, Хара модон, Догдоо, Тулетник гэжэ буусануудаа уһалбашье, нүгөөдэ буусануудтаа ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй.

Тураахин нютагта колховой бэлшээриин газар бии. Уһаар элбэг Аргада голой һалаае хаажа бэлшээрээ уһалха хэдышье арга боломжотой. Теэд ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Колхозой правлени ниитынгээ малда һайн шанартай үбһэ тэжээл ехээр абахын тула оролдохо ёһотой.

Д. Санжиев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Дутагдалнуудаа дары усадхаха зэргэтэй"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон статья соо Кяхтын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо Погранична МТС-һээ хүдэлдэг 4-дэхи тракторна бригадын механизаторнууд гектарай хойноһоо оролдоод, полёо утаашань борнойлжо, юрэл зөөлэн хахалалгын түсэб дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, тракторист Лоскутниковай агрегат Дабаан Хужарай участогта 110 гектар газарые утаашань борнойлоо гэхэ мэтээр хэлэгдэһэн юм.

Манай редакцида КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Гавриловай мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо дурсагдаһан баримтанууд шалгалтаар сүм тодороо.

«Хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ голодоһо гаргаһан тракториснууд Лоскутников, Воробьев болон бусадта МТС-эй директорэй зүгһөө вэмэ тохогдоо. Энээнһээ гадна, полевой хүдэлмэриин шанар тухай асуудал МТС-эй совет, тракторна бригадын бригадирнуудай зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаһан байна.

Погранична МТС-эй харьяата колхозууд үрэһөөр дүүрэн хангагдажа, тарилгаяа хэжэ дүүргээ.

Мүнөө тус МТС-эй тракторна бригаданууд Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Бригада хоорондын мүрысөөнэй дүн арбаад хоноод лэ гаргагдажа байдаг».

„Хүршэнэрэйнгөө эрилтые харюулыт"

Түнхэнэй аймагай Буденнын нэрэмжэтэ колхоз Ленинэй нэрэмжэтэ колхозтой зэргэлээд байдаг, һайн холбоо барисаатайшье юм. Теэд тон тулюурхан нэгэл юумые эдэ хоёр колхоз хоорондоо ойлголсодоггүй. Ушар юуб гэхэдэ, Буденнын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин радиоузелһаа радиогой утаһа татанхай. Буденнын нэрэмжэтэ колхозойхид радио шагнаһанайнгаа түлөө түлбэриие договорой ёһоор саг соонь оруулдаг. Теэд эдэнэр радио шагнадаггүй — лининь ходо таһардаг байна. Энээн тушаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правленидэ оло дахин хэлэгдэһэн, аймагай газетэдэшье бэшэгдэһэн байха. Теэд ямаршье хубилалта болоногүй гэһэн статья манай газетэдэ толилогдоһон байгаа.

КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Цыденовэй манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. «Тус статьягаар тодорхой хэмжээн абтаад, Буденнын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай хоорондохи радиогой утаһа шэжэм заһагдажа, радионь дуугардаг болоо.

Тиихэдэ Зүүн Мүрэн тосхондо колхозууд хоорондын радиоузел баригдажа эхилэнхэй. Энэ радиоузел Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Путь коммунизма» колхозуудай гэшүүдые радио дамжуулгаар хангаха юм. Радиоузел бариха хүдэлмэри байгша оной ноябриин 7 болотор дүүргэгдэхээр хараалагдана».

Оёдолшодой уялга

гууехэ Октябрьска социалистическэ революциин дүдэхи жэлэй ойн һайндэртэ эдхэхэ тухай КПСС-эй К-гэй тогтоол Улан-Удын «Побе» гэжэ олзоборилгын артелиин дэлмэришэдые ажалай ехэ амлтада зоригжуулаа. Артелиин бүхэнэй оёдолшод энэ тогтоол танилсаад байхадаа ажалай нэ амжалтануудаар түүхэтэ йндэрые угтахаар шиидээ һэн. энэр уялгаяа хэрэг дээрэнь бэелжэ байна.

Артелиинхид байгша оной нэгэи кварталай түсэбые зуу гаран оцент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур эн мянган түхэригтэ һайн шартай хубсаһа хунар оёжо, республикынгаа ажалшадта үгэһэн йгаа.

— Манай артелиин оёдолшод рдохи кварталда барандаа бүехэ амжалта туйлаха зорилго аа табяад, ажаллажа байнхай,— жэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр ранов хөөрэнэ.

Тус артель апрель һарынгаа түые 111 процент дүүргэжэ, шэнэ жалта туйлаа. Артелиин оёдолд майнгаа түсэбые мүн лэ муу шээр дүүргэв. Энэ хайшан гээд лагдааб гэхэдэ, нэн түрүүн, цех хүдэлмэришэдэй дунда ажалай рам һайжарһан, шэнэ технологи эрүүлэгдэһэн байгаа. Артелиин авлени, партийна организаци бүхэнэй хүдэлмэришэдэй ажа хүнгэдхэхын тула, ажалыень эдхэн табижа үгэһэн юм. Тэрээ ашаар артелиин цех бүхэнэй олой машинануудта электромонууд табигдаһан байна. Энэнь элмэришэдэй ажалай бүтээсые ээд дээшэлүүлээ.

— Оёдолоймнай машинануудта ктромотор һуулгажа үгэһэнһөөнь шо хэдэг ажалнай һураггүй хүнгэдөөшье, ажалаймнай бүтээсэ дээшэлээшье, — гэжэ 4-дэхи цехын оёдолшон-мастер нүхэр Болдырева хөөрэнэ.

Артелиин правлени, партийна организаци ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха асуудалда анхаралаа саг үргэлжэ табидаг юм. Үрдань оёдолшон бүхэнэй гараараа хэдэг ажалынь һаяхан оньһожоруулагдаа. Тэрээнэй ашаар оёдолшод нэгэ час тухай сагаа ондоо ажалда хэрэглэжэ шадаха аргатай болоһон байна.

Цех, бригада, халаан бүхэнэй хоорондо социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүн арбаад хоноод лэ гаргагдажа согсологдодог, түрүүшүүлынь артелиин, цехын хүндэлэлэй доскада бэшэгдэдэг болонхой.

— Цехүүд хоорондын дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ нүхэд Данилов, Балдер гэгшэдэй цехүүд түрүү һууринуудые эзэлжэ, нэгэдэхинь правлениин болон партийна организациин дамжуулгын Улаан туг 200 түхэриг мүнгэн шантайгаар, нүгөөдэнь цехүүд хоорондын Улаан тугханиие мүн лэ 200 түхэриг мүнгэн шантайгаар нэгэдэхи кварталай дүнгөөр абаһан байгаа,— гэжэ артелиин партийна организациин секретарь нүхэр Меранкульева хөөрэнэ.

Цехүүдэй хэһэн ажалые, дүүргэһэн процентыень хараад үзэхэдэ, гансашье нүхэд Данилов, Балдер гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг цехынхид түрүү һуурида ябана бэшэ, тэрэшэлэн 4-дэхи (начальнигынь нүхэр Голубев), 2-дохи (начальнигынь нүхэр Мельникова), 3-дахи цехын (начальнигынь нүхэр Рябованова), оёдолшод мүн лэ зэргэшэлсэн ябана.

Нүхэр Голубевой хүтэлбэрилдэг цехтэ, эрэшүүлэй эхэнэрнүүдэй костюм, пальто, платье оёдог 19 уран гартан—оёдолой мастернууд ажаллана.

—Үдэрэйнгөө даабариие дүүргэдэггүй хүн манай оёдолшодой дунда байхаяа болинхой,— гэжэ цехын мастер Мария Ивлевна Хромых мэдүүлнэ. Нүхэр Голубев тус цехые хэдэн жэлэй турша соо хүтэлбэрилнэ. Энэмнай үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэлые ажалдаа түргэн нэбтэрүүлдэг, оролдосотой, шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ юм. Цех соонь комсомолшууд-залуушуулай хоёр бригада хоорондоо мүрысэн ажаллана. Эдэ хоёрой дундаһаа Анна Болдыревагай хүтэлбэрилдэг комсомолшууд-залуушуулай бригада цех соогоо түрүү һуурида ябана.

— Манай бригада эмхидхэгдэһээр тиимэшье үни болоогүй юм. Бидэнэр үдэр, халаан бүриингөө даабариие заатагүй дүүргэхые оролдодогбди. Хэһэн юумэнэймнай шанар һайн байдаг. Комсомолшууд Таряшинова, Павлова, Хлестунова болон бусад жэшээтэ һайнаар ажаллажа, үдэр бүриингөө даабариие 140—150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Алдарта Октябриин ойн хүндэлэлдэ хэхэ хүдэлмэриингөө түсэбые заатагүй үлүүлэн дүүргэхэбди,—гэжэ комсомолшууд-залуушуулай бригадын бригадир нүхэр Болдырева мэдүүлнэ.

Нүхэр Болдыревагай хүтэлбэрилдэг бригадада нэгэдэхи кварталай дүнгөөр цехын дамжуулгын Улаан тугхан барюулагдаһан байгаа. Мүнөө энэ бригадын гэшүүд ажалдаа бүри һайн амжалта туйлажа, артель соогоо магтаалтай болонхой.

Артелиин бусадшье цехүүдэй түрүүшүүл нүхэд Хромых, Ананьева, Правдивец, Бутакова, Абакшинова, Китаева, Прокопьева болон бусад ажалдаа үльгэр жэшээ харуулан хүдэлмэрилнэ.

— Эдэнэр шударгыгаар ажаллаха зуураа, ажалда шэнээр абтаһан залуушуулые һургажа байдаг,— гэжэ 9-дэхи цехын начальник нүхэр Балдер хөөрэнэ.

Бүд эсхэгшэд Анна Ивановна Гусева, Галина Куприяновна Ляпунова гэгшэд шударгы бэрхээр ажалладагаараа артель соогоо суурхуулна.

Артелиин правлени, партийна организаци түсэбэй дүүргэлтые хинан шалгахаһаа гадна, хүдэлмэришэдэйнгөө дунда культурно-гэгээрэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулна. Энэ хүдэлмэридэ артелиин эдэбхитэд-агитаторнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Артелиин оёдолшод Октябриин 40-дэхи ойе хүндэтэйгөөр угтахын зорилгоор жэлэйнгээ түсэбые декабриин 20-до дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 40 мянган түхэригтэ һайн шанартай хубсаһа хунар оёхо, үйлэдбэриингөө бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциингаа өөрынь үные 3 процентээр химдаруулха уялга абаһан байгаа.

Артелиин оёдолшод хэлэһэндээ хүрэхын зорилгоор мүрысөөндэ улам эдэбхитэйгээр хабаадана.

Б. Цыремпилов.

Б. МУНГОНОВ

Хүсэтэ горхон харьялна

I.

Нэгэдэхи бүлэгһөө

Уранзохёолшо Барадий Мунгонов хүдөөгэй ажалшадта зорюулһан роман бэшэжэ байна. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездһээ хойшо хүдөө нютагуудта боложо байһан гайхамшагта ехэ хубилалтануудые, колхозно үйлэдбэри саашадань хүгжөөхын түлөө эсэшэгүйгөөр тэмсэжэ байһан малшад болон таряашадай, механизаторнууд болон мэргэжэлтэдэй шэн габьяата тэмсэлые уранзохёолшо энэ зохёол соогоо харуулха хүсэлэнтэй. Тус роман 1958 ондо хэблэгдэхээр хараалагдана.

Мүнөө романай түрүүшын бүлэгүүдһээ отрывогуудые толилжо эхилхэмнай.

Ялагар хара, заахан тархитай годигор ногоон хорхой зунай һайхан үнэрөөр хангалтаһан үбһэ ногооной хоорондуур түргөөр годилзон ябатараа хабтагар үргэн аад, хүбөөгөөрөө долгитоһон гоё угалзатай үнжэгэн зөөлэхэн набшаһан дээрэ гараад, аятай һайхан охиндонь һогтожо таашааһандал хүдэлхөө болишобо. Арбан арзагар хүлыншье хүдэлнэгүй. Харин һайса адаглан хараа һаа, набшаһанай үнгэтэй энэ ногоон хорхойн олон үетэй, үһэтэй нюрганиинь ута богони боложо, хумиралдан хүдэлнэ, хурса шүдэниинь набшаһанай мяхалиг зөөлэн нюргые абааштайгаар хибэнэ, нүхэлнэ. Удангүй хорхойн ялагар хара тархинь набшаһа руу шунгаад, шэмэтэ шүүһыень һорожо эхилбэ. Тээд ургамалай дайсан тиимэшье удаан таашаажа, хүльбэржэ, үндалжа шадабагүй. Ойн шуумар улаан баатар—бишыхан улаан шоргоолзон энэ хорхойн мүрөөр набшаһанай эшэ дамжан дээрэнь гүйжэ гараад, хоёр ута һахалаа иишэ тиишэнь залан зуг татажа, хүсэ абахаа һанаһандал байра дээрээ нэгэ хэды байһанай һүүлээр урагшаа зурагад гээд, ногоон хорхойн хондолойдонь аһашаба. Хорхой бурьшагад гэжэ годиролдоод, гэдэргэ урагшаа атиралдаба. Тээд энэ нэтэрүү шоргоолзонһоо яаш һалажа ядаба. Эдэ хоёр тэн тэрээ носолдожо байтараа набшаһан дээрэһээ халижа, газарта унашаба. Үхэлэй шанга тулалдаан газарташье үргэлжэлһөөр байгаа. Гэбэшье, тиигэһээр байтарнь ойн үшөө нэгэ улаан баатарай харайжа ерэхэдэ тэмсэлын дүүрэхэ тээшээ ойртоо һэн. Хоёрдохи шоргоолзон хорхойн тархида аһашоо. Хоёр хурса үлирбэдэ бажуулгаһан ногоон хорхой шадалаа барагда барагдаһаар хүдэлхэ тэршэлхэнь аараг болобо. Байн байн оройдоо хүдэлхэеэ болиходонь, шоргоолзонууд мүнөөхи, хорхойгоо бута руугаа шэрэһээр шэрэбэ.

— Дороо даража һалаба лэ. Яаһан хүсэтэй гээшэб! Иимэ жааханууд аад,—гэжэ Дугар аман соогоо гайхангяар гүбэд гээд, толгойгоо үргэжэ, оршон тойрон хараба. Тэрэнэй түхэреэн улаан нюуртань, шаргалтаһан нюдэндэнь, бага шантад гэһэн хамартаншье бодолгото болоһоной тэмдэг үзэгдэнэ. Нюдэнэйнь хараса хүһа, шэнэһэнэй хоорондуур шэртээд, тээ холошог ногоорон һаглайлдажа һууһан бүлэг залуухан уляаһануудта тогтошохо зуураа нидхэнь нэгэ—хоёр эрбэгэд гээд, нюдэниинь сабшалхала болишобо. Дугар эндэ нэгэ юумэ обёороод, юуншхын үшөө хүсэд ойлгожо ядаба хэбэртэй. Бааза боро хүүртигэйнгээ дээдэ хармаанһаа нюдэнэй шэл абажа нюдэндөө хээд, дахин хараба. Тиихэдээ өөрөөшье обёоронгүй заригад гээд, ара нюрга руунь хүйтэн бэстэй гүрбэлэй гүйһэндэл дагжа һүрэбэ. Уляаһанай хабтагар ногоон набшаһануудай дундаһаа хоёр хара нюдэндэл юумын сабшалаагүйгөөр гэтэшоод байхадань, Дугар бодоһоноошье мэдэнгүй гүйжэ бодошобо. Тэрэ бэсэрээ уляаһанууд тээшэ дахин харахадань, мүнөөхи хара нюдэнүүд үгы болошоод, юумэдэ дайрагдаһан гү, али татагдаад байтараа табигдаһан набша намаа намхалзан хүдэлжэ байба. Нэгэ амитанай һаршаганан саашаа гүйхэнь дуулдаба. Тэрэш бэзэ, улаан пулаад гэдэргэнь бооһон, сагаан сээжэбшэтэй, ута хара үмдэтэй басаганай гүйжэ ябахань тээ саапахана, модоной забһараар харагдаадхиба. Модоной үндэһэн дээгүүр басаганай ботинкын түс түс дайрахань дуулдапа. Ехээр залд гэһэндээ өөртөө дураа гутаһан Дугар тэрэниие эрьюулшэбэ.

— Байз! Норжимо! Байз гэнэм! Байгаагүй һаашни гү даа, баряа һаа гү даа... миил миил шамайе...,—гэжэ ооглон, Дугар тэрэ басаганай хойноһоо бии шадалаараа намнаба. Тээд, басаганай хурдан гээшэнь. Ойһоо гаратараа Дугар хүсэхэшгүйдөө болохо байгаа. Харин Дугарай талаан болоходоо, тэрэнь ногоон соо байһан мухар түгсүүлһээ торожо, ойн зөөлэн шэрдэг дээгүүр оро бодогүй тарайшаба. Тиихэлээрнь, Дугар дээрэнь буулдажа, уруугаа хараад, абяагүйгөөр эгшэтэрээ энеэжэ хэбтэһэн басаганай хоёр ута гэзэгэһээ хоёр, гурба татаадхиба:

— Аһаа! Баригдаабши-и... Айлгахаа болёо гүш, болёо гүш?! Аа-һа-һаа...

— Ай ёол даа! Гэзэгым бү ходоро татажархи, зэрлиг арьяатан,—гээд энеэжэрхин гэхэдээ тэрэ басаганиинь Норжимо бэшэ, харин инаг хайратай Дулмань болошобо. Дугар гайхахын ехээр гайхажа:

—Дулма!? Иихэдээ шимни гээшэ гүш?—гээд, гэдэргээ һуушаба.

— Тиимэ. Бил деэ. Зай, мэндэ. Тээд «шимни» гэсэгээхэеэ алда. Одоо мүнөөл ойлгобоб, ямаршье басага хормойдоод лэ харайшаха хүн, найдамгүй амараг байнаш,—гээд Дулма хүхюунээр энеэн, бодожо һууба.

— Һэ, хормойдоод лэ... Яагаа түргэн юмши. Норжимо гэжэ һанаа ха юмбиб,—Дугар багхa дураа гутаһан янзатай хүмэдхөө буулган дуугарба.

— Норжимые бурил эрьюулшэхэ байба хаямши даа.

— Зай, хүроол даа... Дан...

— Һа-һа-һа... Дурагүй гүш? Зай болёоб даа. Шамай гасаалха гэжэ Норжимын улаан пулаад боогоод ерээ һэм.

— Тиигээ һаа ши өөрөө гэмтэй хүн байнаш. Тэрэнэйнгээ түлөө хэһээгдэхэ болобош,—гэжэ Дугар баяртайгаар энеэбэ.

— Хайшан гээд?...

Дулма илдам зөөлэхэноор энеэбхилээд, урагшаа үгсыжэ, Дугарта нюураа дүтэлүүлээд, шэбэнэн асууба.

— Иигээд!—гэжэ хэлэн сасуу Дугар Дулмые бахим тэбэреэд, хабарай хара һалхинда, зунай аяма халуунда хаха ташаһан уралыень шангаар таалаба. Дурлаһан хоёр зүрхэн бүри ойротон ниилэжэ, нилээд удаахан сугтаа зэргэ сохилон байгаа бэлэй....

— Зай, хүроол даа, Дугар... Хүрөө, — гээд Дулма Дугарые түлхижэ байжа бэеһээ һалгааба,—амиимни бүтөөжэрхин алдабаш.

— Зай, ямар хэһээлтэ байбаб?...

— Гэмгүй... Басагадые хэһээжэ шадаха хүн байнаш. Иимээр ходошье хэһээлгэжэ байхада хамаагүй,—гээд Дулма энеэбэ.

Тэдэ хоёр урда урдаһаа илдамаар харалсажа, баяртайгаар энеэбхилэлдэн ойро зуура дуугай һууба. Тиигэжэ һуутараа Дугарынь түрүүлэн дуугарба.

— Хэзээ ерэбэш, Дулма?

— Мүнөө һая. Ерэн гэһээм үдын эдеэлгэн болонхой. Норжимоһоо шамайе асуухадамни, ой руу ошоно һэн гээ... Абамни һажажа байгаад, һэрюулээшгүйб,—гэжэ Дулма хөөрэнэ.

Гонзогор сагаахан шарайтай, нариихан сэхэ хамартай, сог харахан нюдэтэй Дулма мүнөө зунай аяма халуунда кукурузын шоройтой носолдо носолдоһоор, үргэн талаар түхэһэн үбһэ ногооной хоншуухан үнэртэй дулаахан һэбшээндэ үлеэлгэ үлсэлгэһээр улам сэбэрхэн, улам ээлдэр зулгы болоһон шэнги байба. Ягаа улаахан боложо, багха хүүргайтаһан хасарыень таалажал байһайб гэжэ Дугар эжэлүүдгүй һанаад, бэсэ барижа ядаһан янзатай, энеэбхилэн һууна. Дулма хөөрэжэ байхадаа, хаб харахан нюдөөрөө Дугарай бодолгото болоһон нюур харад харад гэнэ.

«Кукурузань баһашьел һунаана хаш даа. Нюурынь хараад абаһаар мэдэхээр бэшэ гэбэшье, нэгэл ондоохон, шангахаһаар ажаллаһанай тэмдэг биил ха. Дулма зүрхэтэйл хадаа тэсэжэ ябана, һалан һандангүй. Би өөрөө иимэ зоримгой байжа шадаха байгаа гүб? Хай даа, шадахал байгааб. Тээд юундэ тиигэзгүй хүнбиб? Бэрхэшээлһээ айгдаа гээшэ гү?» гэжэ Дугар тээлмэрдэнгээр бодожо һууба.

«Дулма юундэ ерээ гээшэб? Хай даа, колхозойнгоо ноёдто хэлүүлжэ, звенотоёо гаража ерэбэ ха гү? Һая болотор шангал тулалдажа байгаа бэлэй. Тээд, нам шэнгээр сухариба гээшэ гү?» гэжэ һанаад, Дугар:

— Булта ерэбэ гүт?—гэжэ асууба.

Дулма тэрэниие гайхангяар, шоо үзэнгээр хараба. Дугар эндүүрһэнээ ойлгожо:

— Абадаа хүнэһэ асараа гүш? — гэжэ үг маг дуугарба. Дулма тархяа һэжэрээд:

— Үгы даа. Шамай һанаад ерээб, — гэжэ сухалтайгаар хэлэбэ.—Үнэншэнэгүй аалши? Тиимэ даа, шамайгаа һанаад, шамтаяа хөөрэлдэхэ гэжэ ерээлби...

— Зай, зай. Хөөрэлдэеыл даа. Ерэһэндэшни ехэл баяртайб...

— Ехэл баярлахаш даа, дуулаад бай. Мэнэ гэһээр инаг дуран тухайгаа хөөрэхэеэ байнаб,—гэжэ Дулма үргэлжэлнэ:—Бэе бэсынгээ үгэ дуулахагүй, тоохогүй һаа, бидэ хоёрой инаг дуран ямар өөдтэй сэнтэй гээшэб! Ши минии үгэ дуулангүй, эгээл харюусалгатай үедэнь кукурузаяа хаяад, бухы звеногоо абаад, үбһэндэ гаража ерэбэш...

— Минии минии үгэ... Байзалши даа, Дулма. Шагналши, юу хэлэгшэ аабиб,—гээд Дугар таһа дүүрэн дуугарба.—Ши дууһынь нам дээрэ бү тохожорхи, дан ехэ болошохо. Даахагүйдөө болохоб. Ялтай гээшэбиб? Жэшээнь, ши, комсомолой комитедэй секретарь, үбһэндэ бү гарагты гэнэш, колхозой түрүүлэгшэ бригадир хоёр үтэр гарагты гэнэ. Хэды болотор тэдэнээр туусалдаха, татасалдаха хүн байгаа гээшэбиб?

— Хареэ, хари. Тиигэхэлши даа. Туусалдаха, хяаралдахаа айгаад, сухаряаш, өөрынгөө зүбые, өөрынгөө үнэниие аршалаагүйш...

— Тиигээлби даа. Сухаряалби... Юунш гэжэ хэлэхэдэш болохо.

—Ээ, Дугар, Дугар. Өөрынгөө зүбые мэдэжэ байгаад, юундэ сухаряабши? Комсомолойшни һэшхэл яашооб!—гээд Дулма үйлаганан дуугарба.—Али ургахагүй, дэмы юумын түлөө оролдоноб гэжэ һанаа гүш?... Эшынь хүсэ орожо, үндэр боложо ядажа байхада кукурузаяа одоол үдэр һүнигүй харууһалха, газарынь зөөлэрүүлхэ, буртаг үбһынь түүхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэхэ аад, яаба гээшэбши? Ширабон Базаров хоёрһоо айгаад, тэдээнтэй тулахые гансаараймни орхижо, бэеэ абаад зугадашабаш.... Бодхуултабаш!....

Шамайе тиихэ юумэ гэжэ оройдоош һанаагүйб. Ядажа ерэхэдээ айком хүрэтэр дуулгаха байгаабди. Мүнөөш ошоо һаа хожом бэшэ. Би өөрынгөө зүбые мэдэжэ байнаб. Тэрэнээ аршалхаяа хаанаш хүрэтэр ошохоб....

Дулмын гомдолтой үгэнүүдтэ харюу хэлэхэ юушгүй болоод, Дугар уруугаа хаража, һанаа алдан һуугаа һэн. Дулма мүн лэ абяагүй боложо, бодолгодо хатан, залуухан хүһанай дабирхайлиг набшаһые шэмхэлэн һууба. Зунай наран шанха дээрэ ерэжэ, набша намаагай забһараар алтан һабагша татана. Ой соо бишыхан шубуу шонхоройшье абяан дуулданагүй. Хаанаб даа, тээ холохон дархан тоншуулай модоёо һүүшэдэхэнь тор-торхон гэжэ һулахаһаар соностоно.

— Дугар, намтай ошолсохо гүш?—гэжэ Дулма гэнтэ дуугарба.

— Хаана?

—Комсомолой айком...

— Туһалха аабза гэжэ һанана гүш?

— Туһалха ёһотой, Колхозуудта кукуруза ургуулха комсомолшууд-залуушуулай звенонууд айкомой дурадхалаар эмхидхэгдээ хамнай.

—Гэнтэ туһалжа шадаагүй һаань яахабибди?—гэжэ Дугар үшөөл марганги һууна.

— Партиин айком, аймгүйсэдком яагааб. Тэндэшье хүрэхэбди...

— Зүб даа. «Эбтэй шаазгай элеэе бариха, эреэн дээһэн шулууе отолхо» гэдэгтэл хоюулан ошобол хүсэтэй байхабди,—гэжэ Дугар зүбшөөгөөд:—Хэзээ ошохомнайб?—гэбэ.

— Энэ гэһээршье ябаа һаамнай болохо, —гэжэ Дулма зүрхөө долгисон баяртайгаар хэлээд, халуухан гараараа Дугарай гарые шангаар барижа, хасарынь таалаад абаба.—Һайнш даа. Тиихэ гэжэ этигэжэ байгаал һэм...

— Энэ гэһээр ошожо арайл шадахагүй гээшэ хабди. Абатайш хөөрэлдэжэ, зүбшөөл абаха, косилкада һууха хүниие олохо хэрэгтэй. Тииһээр байтарнай үдэшэ болошохо,—гэжэ Дугар дууһыень ухамайлан бодожо, аргаахан дуугарна.

— Нээрээш мүнөөдэртөө аймагай центр ошожо, айкомдо орожо үрдихэгүйбди. Зүб хэлэнэш,—гэбэ Дулма.

—Тиимэ даа. Үдэшэ болотор хүдэлхэб. Үдэшэндөө хойто бэе гаража хоноод, үглөөгүүр эртэхэн аймагай центр орохобди. Иигэжэ хэлсэхэмнай гү?—гэжэ Дугарай дурадхахада, Дулма зүбшөөжэ:— Тиигээ һаа, бишье абатаяа хөөрэлдэнгөө, үдэшэ болотор хүдэлхэм. Хажуур барьяад үзэхэмни, ехэл һонин байха даа,—гэнэ.

— Зай, тиигэбэл ошожо хүдэлээ. Мэнэ һая дохёошье болоно һэн,—гэжэ Дугарай хэлэмсээр хоюулан һууриһаа бодоод, гар гараа барилсан, отог тээшэ бушуухан гэшхэлбэд.

— Тугаарай намайгаа баһашье нилээдгүй айлгабалши,—гэжэ Дугар ябуул хөөрэнэ.—Ямар ан арьяатан гэтэжэ байба гээшэб гэжэ һанаадхёолби. Хүлһөөнь барижа, газар наншажархиха дурамни хүрөө...

— Тиигээд лэ эрьюулээ һэмши-и...

— Тиигээ даа. Шолмые хэһээжэрхихэ гэжэ һанаа һэм,—гээд Дугар энеэнэ.

—Зай, бү хүхеэдхи. Ан арьяатан бэшэ, басаган гүйжэ ябана гэжэ харахадаал эрьюулээ гүбши даа. Хай мэдэнэгүйб, хара баабгайн ябаа һаа — үни отогтоо гүйжэ ошоод, хүнжэлдөө бухашаһан байха һэн гээбши,—гэжэ Дулма Дугарай хоро малтан хүхинэ.—Үгы, шимни тэндэ юу хаража, хүдэлхөө болишоод хэбтээ һэмши?

— Дөө, шоргоолзон лэ дөө....

— Аа... шоргоолзон. Ой тайгын ажалша улаан баатар гү?

— Нээрээшье, ягаа зүбөөр нэрлэбэш. Нээрээгээ баатар гэхээр. Хоёр улаан шоргоолзон өөрһөө хэды дахин томо ногоон хорхойе бооронгшолжо атирууллаад, бутадаа шэрэжэ абаашана һэн. Ямар гайхалтай хүсэтэй амитад гээшэ агшаб!—гэжэ Дугар сүхэрэнгөөр хөөрэнэ.

— Хүсэтэй аад, ажалша. Нэгэш миин байхагүй, ходол юумэ шэрэжэ, зүдхэжэ ябаха. Олоороо аһашоо һаа, ямарш хорхойе диилэхэ..

Тэдэ хоёр иигэжэ хөөрэлдэһөөр отогтоо ойртожо ерэбэд. Гурбан тээһээ һургааг ханатай, шэнэ дараанса хушалтатай отогойнгоо хажуугаар үбһэшэд хөөрсэгэнэнэ, ажалдаа гарахаар түхеэржэ байна хэбэртэй.

Нэгэшье, үүлэгүй сэнхир хүхэ огторгойн тооноһоо наран халуунаар шарана. Сабшагдаад хатажа хэбтэһэн һиирэгэр шэнгэхэн үбһэтэй мүрнүүд тээһээ таршаа, тэжэн голёогой дүрьеэн шааяан таһарнагүй. «Үбһэнэй ургаса бирагүйл байна даа» гэжэ һанаад, Дулма энээн тухайгаа Дугарта хэлэбэ.

— Тиимэл дөө. Жэл бури муудажа байна. Яахадаа тиигэнэ гээшэб? Уһалагдалагшье газарта баһал һөөл бэшэ, — гэжэ Дугар харюусаба.

—Хүшэхүртэжэ уһалагдадагшгүйдөө тиигэжэ болохо даа. Минии аба шэнги хоёр—гурбан үбгэдые луговодууд гээшэт гэжэ ябуулжархёод һанаагаа амаршахадань, энэ ехэ сабшалан хаана хүшэхүртэжэ һайса уһалагдаха юм даа. Нэгэ дахин иигэн тиигэн уһалагдаад лэ дүүрээ юм бэзэ. Юрэдөө юун боложо байна гээшэб колхоздомнай, ойлгохоо болёод байнаб, — гэжэ Дулма гомдолтойгоор хэлэбэ.

ҺУР ХАРБААН

Бурят арад хэр угһаа хойшо һур харбаа үнгэргэдэг байһан юм. Урдань энэ спортые хүн зон ехээр һонирходог, олоороо хабаададаг байгаа.

Һур харбаан мүнөө залуушуулай бүхэдэлхэйн фестивалиин программада оронхой. Тиимэһээ, республикын физкультура ба спортын комитет һур харбаха спортые залуушуулай дунда дэлгэрүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэжэ эхилээ. Залуушуулые һур харбаха мэргэжэлдэ һургаха зорилгоор фестивалиин программын ёһоор һорёонууд үнгэргэгдэхэ юм. Эрэшүүл 50, 70, 90 метртэ, эхэнэрнүүд 50, 70 метртэ мэргэнээр харбажа һураха ёһотой.

Июниин 15—16-най үдэрнүүдтэ һур харбалгаар республиканска мүрысөөн болохо. Мүрысөөндэ түрүүлһэн 10 хүнһөө тусхай команда бүридхэгдөөд, фестивальда хабаадалсахын тула Москва ошохо байна.

Мүнөө республикын аймагууд, тосхонуудта энэ спортоор һорёо, мүрысөөнүүд эмхидхэгдэжэ захалаа. Зооветинститудай ба пединститудай студентнэр һур харбалгаар бэеэ бэлдэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Динамо» стадион дээрэ һур харбалгаар һуралсалай һорёон боложо байна.

Л. Хайдуров.

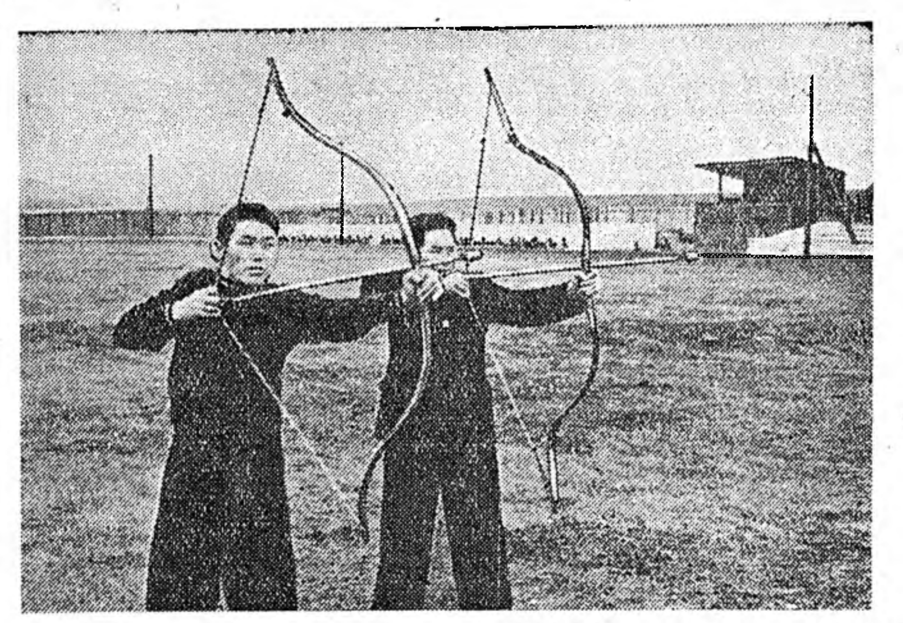

Заиграйда залуушуул найрлаба...

Майн 25-най үглөөгүүр Заиграй нютагта хүн зон хүхинэжэ байба. Аймагай колхоз бүхэнһөө, леспромхозһоо залуушуул ерэнэ. Улаан бүд дээрэ плакадуудые хадаһан машинанууд центр ерэжэ, Заиграйн аймагай залуу үетэн һайн үдэртөө сугларба.

Хадын үбэртэ, нарһата ой соо хүхюу сууряан зэдэлнэ. Гал түүдэг носооно, майхануудые барина. Эндэ һайндэрэйхидэй лагерь. Элдин зугаа гаража, эдир наһанай эдэбхи хүсэн эбхэрнэ.

Үдэрэй 12 часта КПСС-эй айкомой байшангай дэргэдэ фестивалиинхид сугларба. Эндэ комсомолой организацинууд өөһэдынгөө рапорт үгэжэ байба.

... Фестивалиин туг намилзаба, һүр жабхаланта залуу наһанай туг, нангин туг!

Эндэ сугларһан залуушуул гражданска дайнда хабаадалсагшадтай эгээл түрүүн уулзаһан байна. Удаань фестивалиинхид хамтын наада, ёохор, хатар наадаа.

Спортивна урилдаан, элдэб янзын мүрысөөн боложо, 100 метрын урилдаанда Горхон станциин түлөөлэгшэ Гвоздев түрүүшын һуури эзэлээ. 5000 метрын урилдаанда нүхэр Жигжитов шалгарба. Эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй 4 x 100 метрын эстафетэнүүдтэ Заиграйн аймагай центрынхид илаба. Үндэрые харайлгаар Горхон станциин түлөөлэгшэ Соколов түрүүшын һуури эзэлээ. Ядро хаялгаар нүхэр Суняшкин шалгараа. Орой һүни болотор Заиграй тосхон дээгүүр хүгжэмэй аялга, залуушуулай дуун замхаагүй.

Д. Улзытуев.

Түнхэнэйхидэй үүсхэлээр

Ториин аймагай ажалшад Агуу ехэ Октябрьска революциин 40-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, экономико болон культурые саашадань хүгжөөн дэбжээхэ талаар табигдаһан асари ехэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ шиидээд, культурно-ажаһуудалай шэнэ барилгануудые олоор бодхожо байна.

Аймагай колхозуудай гэшүүд, МТС, предприяти болон эмхи зургаануудай коллективүүд энэ жэлдэ колхозой 3 шэнэ клуб бариха, 2 клуб заһабарилха, 15 шэнэ улаан булан бариха, 5 улаан булан заһабарилха, 2 культбаза, хүдөөгэй 3 библиотекэ, 6 стадион болон спортивна талмай, хүүгэдэй яслиин 8 байшан, колхозой правлениин 3 байшан, эхин шатын һургуулиин 2 байшан, участогай больницын 1 гэр, 3 бани, 1 гостиница, 6 полевой стан, 300 гаран байрын шэнэ гэрнүүдые барижа, ашаглалгада оруулха гэһэн уялга абанхай.

Октябрьска революциин алдарта ойн хүндэлэлдэ абаһан аймагай ажалшадай эдэ уялгануудыень КПСС-эй Ториин айкомой бюро һайшааба.

Н. Цыбенов.

Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёрой Финлянди ерэхын урда тээ

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 4. (ТАСС). Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёрой ерэхэ болзорой дүтэлхэ бүринь, Финляндиин хэблэл энэ шухала асуудалда улам ехээр анхаралаа хандуулдаг болоно байнхай. Советскэ гүрэнэй ажал-ябуулагшадтай хамта культурын болон гадаадын худалдаа наймаанай министерствонүүдэй түлөөлэгшэд ябалсаха гэжэ тэмдэглээд, Финлянди Советскэ Союз хоёрой хоорондо соёл болбосоролой, худалдаа наймаанай талаар һайн харилсаан тогтоогдоо гэжэ «Аамулехти» газетэ бэшэнэ.

«Манай оронуудай хоорондо шиидхэгдээгүй ехэ асуудалнууд үгы юм» гэжэ «Аамулехти» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. «Финлянди Советскэ Союз хоёрой политическэ [...]лаар һайн харилсаатай байгаа[...] һаань, һанамжануудаа хэлс[...] асуудалнууд хододоо гаража [...]даг юм» гэжэ «Лахти» газетэ бэ[шэ]нэ.

Манай орон уласхоорондын [...]салдаа, зүрисэлдөөндэ орой[...] оролсохогүй гэһэн политика ябу[...]даг. Тиигэбэшье, хүршэ оронт[...] зарим шухала асуудалнуудаар һ[а]намжаяа хэлсэхэдэ энэнь һаа[...] болохогүй байна гэжэ «Лахти» [га]зетэ бэшэнэ.

«Хоёр хүршэ ороной харилс[аа] бүри һайжаруулха зорилгоор [Со]ветскэ айлшад ерэхэнь. Тиимэһэ[э] Финляндиин арад энэ айлшалал[ые] ехээр һайшаана» гэжэ «Кале[ва»] газетэ бэшэнэ.

СССР-эй Ехэ театрын балетдэ наадагшадай Япон ошохо болзорые Японой олониитэ хүлеэжэ ядажа бай[на]

ТОКИО, июниин 4. (ТАСС). Японой олониитэ советскэ балетдэ наадагшадай Япон ерэхыень хүлеэжэ ядажа байна. Ехэ театрын артистнуудай августын һүүл багаар ерэхэ ёһотой байгаашье һаань, советскэ артистнуудай нааданда орохо билетүүд мүнөөнһөө Токиодо худалдагдажа эхилээ. Нэгэ үдэрэй туршада хэдэн мянган билет[...] худалдагдаа. Хэд юуд ерэхэб, ям[ар] наада харуулхаб гэхэ мэтэ мэд[ээ]сэлнүүдые, мүн советскэ балер[ина] Ольга Лепешинскаягай портре[т...] советскэ артистнуудай наада[...] байһыень харуулһан зурагууд[ые] газетэнүүд толилно.

Англиин худалдаа наймаанай министерствын мэдээсэл

ЛОНДОН, июниин 4. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикатай худалдаа ехээр хэдэг болохо тухай шиидхэбэри июниин 5-һаа эхилэн хүсэндөө орохонь гэжэ Англиин худалдаа наймаанай министерство июниин 3-да мэдүүлээ.

Хитад, Хойто Корей, Хойто В[ьет]нам, Тибет болон Макаодо худ[ал]дагдаха олон эд бараануу[д] энээнһээ хойшо тусхай зүбшөөл[гүй ...]рэггүй болохонь.

1957 ондо Югославида иимэ хэмжээнэй промышлен[на] продукци бүтээгдээд байна

БЕЛГРАД, июниин 4. (ТАСС). Югопресс агентствын мэдээсэлэй бюллетень соо Югославиин промышленностиин туйлаһан үрэ дүн тухай статья июниин 4-дэ толилогдоо.

Энэ оной түрүүшын 4 һарын туршада 1956 оной энэ үеынхидэ ор[о]доо Югославида 21 процентээр [...] промышленна продукци бүтээгд[ээ] гэжэ статья соо хэлэгдэнэ. П[ро]мышленностьда хүдэлдэг хүдэл[мэ]ришэн, албахаагшадай тоо 6 п[ро]центээр олон болоо.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хорихо гэһэн эрилтэ Америкын эрдэмтэд табина

НЬЮ-ЙОРК, июниин 3. (ТАСС). Америкын 2 мянган эрдэмтэд «Бүхы дэлхэйн правительствонуудта болон арадуудта» гэһэн хандалгада гараа табяа гэжэ мэдээсэгдэнэ. Уласхоорондын хэлсээ хэжэ, атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулхые уряалан, тэдэ [эр]дэмтэд хандаа. Нобелевскэ шан[гай] гурбан лауреат—д-р Полинг, [...] Мюллер, д-р Джозеф Эрландер [бо]лон Наукануудай национальна а[ка]демиин бусад 40 шахуу гэшүүд хандалга доро гараа табяа.

Баруун Германида америкынхид зоргоороо аашална

БЕРЛИН, июниин 4. (ТАСС). Америкын солдадууд хэһээгдэдэггүй байһандаа зоргоороо аашалжа, немец зониие баһамжална гэжэ Баруун Германиһаа мэдээсэгдэнэ.

Июниин 1-дэ Нюрнбергдэ Америкын солдадууд трамвайн кондукторые ехээр сохёо. Тэдэ солдадуудай трамвайгаар ябаһанайнгаа түлөө Америкын мүнгэ үгэхэдэнь, кондуктор тэрэнииень абахаһаа арсаһан байгаа. Американецуудай тэрьелхэ гэжэ һэдэбэшье һаань, тэндэ ябаһан зон тэдэниие барижа, сэрэ[гэй] полицида тушааһан юм.

Америкын хоёр солдат Херсб[рук] гэжэ нютагай шадар немец баса[га]а хүсөөрөө эдлэхэ гэһэн һэдэлгэ [хэ]габа. Тэрэ басаган солдадууд[һаа] тэрьелэн, түмэр замай харуулша[н] гүйжэ ошобо ха. Харуулшанай [...] ушар тухай телефоноор вокзал[ай ...] мэдээсэхэеэ байтарань, америк[ан]цууд гүйлдэн орожо, хэрэлдээ [...]гаа.

Юрын барилдаагаар дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ

СТАМБУЛ, июниин 3. (ТАСС). Юрын барилдаагаар дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Стамбулда болоод, июниин 3-да дүүрээ. Турциин команда нэгэдэхи һуури, Советскэ Союзай команда 2-дохи һуури эзэлбэ.

Тус тус иимэ хүнүүд шангуудтай һууринуудые эзэлээ гэбэл:

Тон хүнгэн шэгнүүртэн: Картал (Турци), М. Цалкаламанидзе (СССР), Деаманти (Итали);

Хүнгэншэг шэгнүүртэн: Акбаш (Турци), Яскари (Финлянди), Ясуки (Япон);

Хүнгэндэ дүтэрхы шэгнүүртэн: Дагистанлы (Турци), Ибрагимиян (Иран), Н. Мушегян (СССР);

Хүнгэн шэгнүүртэн: А. Бес[...] (СССР), Шахин (Турци), Ка[...] (Япон);

Дундууршаг шэгнүүртэн: В. [...]лавадзе (СССР), Оган (Тур[ци]), Муртазов (Болгари);

Дунда шэгнүүртэн: Со[...] (Иран), Г. Схиртладзе (СС[СР]), Гунгор (Турци);

Хүндэшэг шэгнүүртэн: Сира[...] (Болгари), Б. Кулаев (СССР), [...]ли (Турци);

Хүндэ шэгнүүртэн: Каплан (Т[ур]ци), Дитрих (ФРГ), Мехме[...] (Болгари).

Редактор Д. Л. ЛОБСАНО[В]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00443. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 325